

DANSK
ramazzini
CENTER
forskning i miljø
og arbejdsmedicin

Indholdsfortegnelse

Året der gik.....	4
Program for det 7. årlige seminar i Dansk Ramazzini Center.....	5
Publikationer i tidsskrifter med peer review.....	6
Det årlige antal publikationer fra Dansk Ramazzini Center	11
Bogkapitler	12
Ph.d. afhandlinger.....	12
Præsentationer ved videnskabelige konferencer	16
Gruppebillede foran Sandbjerg Gods d. 26. oktober 2017.....	19
Offentligt møde	20
Forskningsprojekter under udførelse	21
Tabel 1. Antal Ph.d.studerende fordelt efter år for indskrivning og forsvar.....	32
Tabel 2. Antal forskningsårsstuderende fordelt efter år for indskrivning og forsvar	33
Tabel 3. Igangværende ph.d. projekter 2018	34
Tabel 4. Afsluttede ph.d.-projekter 2008 - 2018.....	35
Tabel 5. Afsluttede forskningsårsprojekter 2008 -2018	38

Forside billede: Royal Greenlands Reje og Krabbefabrik i Sisimiut, 2018. Foto: Torben Sigsgaard. Ansatte ved fabrikken deltager i projektet Arbejds miljø og helbred i fiskeindustri og fiskeri i Grønland, se side 26.

Året 2018

Det syvende Ramazzini Seminar blev afholdt på Sandbjerg Gods 30.-31. oktober 2018. Arrangørgruppen bestod af Signe Hjuler Boudigaard, Per Høgh Poulsen, Kristoffer Larsen Norheim og Martin Rune Hassan Hansen, som alle er yngre forsker ved de fire afdelinger. De sammensatte et flot program, som gik på tværs af forskningsområder og forskningsmetoder. Jörg Schullehner introducerede os til geografiske informations systemer (GIS) i helbredsstudier. Ask Vest Christensen, Institut for Folkesundhed, diskuterede questionable conduct of research. Tor Aasen, Hukeland Universitetssykehus i Bergen talte om årsagsbegrebet på populations- og individniveau. Lex Burdorf, Erasmus MC, University Medical Center, Rotterdam, introducerede os til nye analyse strategier af longitudinelle data: random effects, fixed effects og hybrid models. Sædvanen tro fremlagde en PhD eller post doc fra hver af afdelingerne aktuelle projekter til diskussion.

Det er tredje gang seminaret afholdes på Sandbjerg, den perfekte ramme om seminaret. Seminaret var i år, lige som sidste år godt hjulpet af finansiel støtte fra Aarhus Universitets Forskningsfond.

I maj 2018 arrangerede vi et offentligt Ramazzini møde under titlen *Hvordan får vi et bedre arbejdsmiljø - hvad virker?*, som trak fulde huse i Merete Barker Auditoriet på Aarhus Universitets campus. Baggrunden var ønsket om at bidrage med evidensbaseret viden til det pågående arbejde i beskæftigelsesministerens ekspertudvalg om udredning af arbejdsmiljøindsatsen, som blev afsluttet i september 2018. Håkon A. Johannesen, Statens Arbejdsmiljøinstitut, Oslo, og Johan Hviid Andersen gennemgik dokumentationen for effekter af Arbejdstilsynets og andre myndigheders forebyggende indsatser. Det ser ud til, at lovgivning og initiativer over for ulykker har effekter, men herudover er evidensen begrænset. Palle Ørbæk, Arbejdstilsynet, præsenterede resultaterne af danske registerstudier, som kun viste, at Arbejdstilsynets særlige indsats mod arbejdspladser, hvor der har været alvorlige arbejdsulykker, virkede. Per Malmros, Arbejds- og Miljømedicinsk Afdeling, Bispebjerg Hospital, gav en insider beskrivelse af udviklingen over tid i Arbejdstilsynets brug af evidens og faglig kunnen. Morten Vejs Willert samlede op på vores viden om forebyggelse af arbejdsrelaterede psykiske lidelser. Der er nogen evidens for at initiativer rettet mod den enkeltes stress coping virker, men sparsom viden om initiativer rettet mod det fælles arbejdsmiljø. Endelig præsenterede Anne Saber, Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø, målinger af brandmænds udsættelse for sod og partikler, som dokumenterede at værnemidler virker, men kun når de anvendes.

I 2018 startede alle fire enheder i Ramazzini Centeret et fælles projekt om forebyggelse af allergisk eksem ved arbejde med epoxy på to store producenter af vindmøller i Region Midtjylland og Region Nordjylland. Hypotesen er, at man kan forebygge eksponering ved at gøre epoxyen synlig, når den kommer på huden ved at tilsætte fluorescens og dermed gøre medarbejderne i stand til at undgå eksponering. Det afprøves nu i et kontrolleret forsøg.

I 2018 forsvarer Sorosh Tabatabaeifar sin PhD afhandling om karpaltunnelsyndrom som signalsygdom for sundhedsskadelige håndledspåvirkninger, Marie Vestergaard Vad hendes PhD afhandling om prædiktorer for lyskebrok og smerter ved lyskebrok, og Dorthe Raaby Andersen hendes PhD afhandling om fængselsbetjentes håndtering af følelsesmæssige krav og belastninger i arbejdet. Ved udgangen af 2018, var der 15 PhD studerende fordelt på de fire afdelinger, og der blev indskrevet 3 PhD studerende i løbet af året. Siden centeret blev etableret i 2008 har 40 kandidater fået en PhD grad.

Der er i løbet af 2018 udgået 85 publikationer i tidsskrifter med peer review. De beskæftigede sig med en bred vifte af arbejds- og miljømedicinske emner: Allergi og luftvejslidelser, psykosocialt arbejdsmiljø og mentalt helbred, ulykker og sikkerhedskultur, ergonomiske arbejdsforhold og muskuloskeletale lidelser, kemisk forurening, kræft, reproduktion og gravides og unges arbejdsmiljø. Antallet af publikationer er højere end i 2016 og 2017 og på niveau med 2012-2015. I 2018 havde vi 36 projekter med eksterne fondsbevillinger. Der blev igangsat 4 nye projekter, alle med finansiering fra Arbejdsmiljøforskningsfonden. I 2018 har centeret ikke kunnet støtte yngre forskeres deltagelse ved konferencer pga. manglende midler.

Aarhus, 3. januar 2019

Koordinationsudvalget for Dansk Ramazzini Center:

Henrik Kolstad, professor, Arbejdsmedicin, Aarhus Universitetshospital
Vivi Schlünssen, professor, Institut for Folkesundhed, Aarhus Universitet
Johan Hviid Andersen, professor, Arbejdsmedicin, Hospitalsenheden Vest
Øyvind Omland, professor, Arbejdsmedicinsk klinik, Aalborg Universitetshospital
Torben Sigsgaard, professor, Institut for Folkesundhed, Aarhus Universitet

Program for det 7. årlige Ramazzini Seminar

Program for den 30.–31. oktober 2018

Tirsdag den 30. oktober 2018

- 09.30–10.00 Registrering og kaffe
- 10.00–10.30 Velkomst og praktisk info
- 10.30–12.00 Geographic Information Systems in Health Studies
Jörg Schullehner, Institut for Økonomi Center for Registerforskning, Aarhus Universitet
- 12.00–13.30 Frokost
- 13.30–15.00 Questionable conduct of research
Ask Vest Christiansen, Institut for Folkesundhed – Idræt
- 15.00–15.30 Kaffepause
- 15.30–16.00 Environmental Asbestos Exposure in Childhood and Risk for Cancer Later in Life
Sofie Bünemann, læge, ph.d.–stud., Arbejds- og Miljømedicinsk Afdeling, Aalborg Universitetshospital
Ordstyrer: Grethe Elholm
- 16.05–16.35 Asthma and selective migration away from farming environments in a three-generation cohort study
Signe Timm, cand.scient.san.publ., ph.d.–stud., Institut for Folkesundhed, Aarhus Universitetshospital
Ordstyrer: Anne Vested
- 16.40–17.10 Ambulatory blood pressure during and subsequent to occupational noise
Zara Stokholm, læge, ph.d., Arbejdsmedicin, Aarhus Universitetshospital
Ordstyrer: Signe Hjuler Boudigaard
- 17.10–18.30 Pause
- 18.30–19.00 Dry Ramazzini
- 19.00–? Middag og underholdning

Onsdag den 31. oktober 2018

- 07.00–08.30 Morgenmad og tjek-ud
- 08.30–10.30 Causations
Tor Aasen, Specialrådgiver, Haukeland Universitetssjukehus, Bergen
- 10.30–10.50 Kaffe
- 10.50–11.20 Predictors of inguinal hernia repair and persistent postoperative pain – impact of occupational mechanical exposures
Marie Vad, læge, ph.d. stud., Arbejdsmedicin, Aarhus Universitetshospital
Ordstyrer: Karin Biering
- 11.30–13.00 Novel analytical strategies for longitudinal studies: random effects, fixed effects, and hybrid models
Lex Burdorf, Erasmus MC, University Medical Center, Rotterdam
- 13.00 Frokost

Seminaret foregår på:

Sandbjerg Gods
www.sandbjerg.dk

Hvis du har spørgsmål, kontakt venligst:
Pia Pedersen: piapede@rm.dk

Publikationer i tidsskrifter med peer review

1. Accordini S, Calciano L, Johannessen A, Portas L, Benediktsdottir B, Bertelsen RJ, Braback L, Carsin AE, Dharmage SC, Dratva J, Forsberg B, Gomez Real F, Heinrich J, Holloway JW, Holm M, Janson C, Jogi R, Leynaert B, Malinowski A, Marcon A, Martinez-Moratalla Rovira J, Raheison C, Sanchez-Ramos JL, Schlunssen V, Bono R, Corsico AG, Demoly P, Dorado Arenas S, Nowak D, Pin I, Weyler J, Jarvis D, Svanes C, Ageing Lungs in European Cohorts (ALEC) Study. A three-generation study on the association of tobacco smoking with asthma. *Int J Epidemiol*. 2018 Aug 1;47(4):1106-17.
2. Andersen LP, Hogh A, Biering K, Gadegaard CA. Work-related threats and violence in human service sectors: The importance of the psycho-social work environment examined in a multilevel prospective study. *Work*. 2018;59(1):141-54.
3. Andersen LP, Nørdam L, Joensson T, Kines P&N, K.J. Social identity, safety climate and self-reported accidents among construction workers. *Construction Management and Economics*. 2018 DOI: 10.1080/01446193.2017.1339360;36(1):22-31.
4. Biering K, Andersen LPS, Hogh A, Andersen JH. Do frequent exposures to threats and violence at work affect later workforce participation? *Int Arch Occup Environ Health*. 2018 May;91(4):457-65.
5. Bolund ACS, Miller MR, Jacobsen GH, Sigsgaard T, Schlunssen V. New-onset COPD and decline in lung function among wood dust-exposed workers: Re-analysis of a 6-year follow-up study. *Ann Work Expo Health*. 2018 Aug 28
6. Bondo Petersen S, Flachs EM, Prescott EIB, Tjonneland A, Osler M, Andersen I, Juel K, Budz-Jorgensen E, Kolstad HA, Schlunssen V, Bonde JP. Job-exposure matrices addressing lifestyle to be applied in register-based occupational health studies. *Occup Environ Med*. 2018 Sep 1
7. Budnik LT, Adam B, Albin M, Banelli B, Baur X, Belpoggi F, Bolognesi C, Broberg K, Gustavsson P, Goen T, Fischer A, Jarosinska D, Manservigi F, O'Kennedy R, Ovrevik J, Paunovic E, Ritz B, Scheepers PTJ, Schlunssen V, Schwarzenbach H, Schwarze PE, Sheils O, Sigsgaard T, Van Damme K, Casteleyn L. Diagnosis, monitoring and prevention of exposure-related non-communicable diseases in the living and working environment: DiMoPEX-project is designed to determine the impacts of environmental exposure on human health. *J Occup Med Toxicol*. 2018 Feb 5;13:6,018-0186-9. eCollection 2018.
8. Christensen MS, Vestergaard JM, d'Amore F, Gorlov JS, Toft G, Ramlau-Hansen CH, Stokholm ZA, Iversen IB, Nissen MS, Kolstad HA. Styrene exposure and risk of lymphohematopoietic malignancies in 73,036 reinforced plastics workers. *Epidemiology*. 2018 May;29(3):342-51.
9. Christiansen DH, Andersen NV, Poulsen PH, Ostelo RW. Reply to hancock and kent clinical important differences: A step towards a more intervention specific approach. *J Clin Epidemiol* 2018 Aug 23
10. Christiansen DH, de Vos Andersen NB, Poulsen PH, Ostelo RW. The smallest worthwhile effect of primary care physiotherapy did not differ across musculoskeletal pain sites. *J Clin Epidemiol*. 2018 May 28
11. Christiansen DH, Michener LA, Roy JS. Influence of dominant- as compared with nondominant-side symptoms on disabilities of the arm, shoulder and hand and western ontario rotator cuff scores in patients with rotator cuff tendinopathy. *J Shoulder Elbow Surg*. 2018 Jun;27(6):1112-6.
12. Dalboge A, Frost P, Andersen JH, Svendsen SW. Surgery for subacromial impingement syndrome in relation to intensities of occupational mechanical exposures across 10-year exposure time windows. *Occup Environ Med*. 2018 Mar;75(3):176-82.
13. Daugaard S, Garde AH, Hansen AM, Vistisen HT, Rejnmark L, Kolstad HA. Indoor, outdoor, and night work and blood concentrations of vitamin D and parathyroid hormone. *Scand J Work Environ Health*. 2018 Jun 17
14. Demenais F, Margaritte-Jeannin P, Barnes KC, Cookson WOC, Altmüller J, Ang W, Barr RG, Beaty TH, Becker AB, Beilby J, Bisgaard H, Björnsdóttir US, Bleecker E, Bonnelykke K, Boomsma DI, Bouzigon E, Brightling CE, Brossard M, Brusselle GG, Burchard E, Burkart KM, Bush A, Chan-Yeung M, Chung KF, Couto Alves A, Curtin JA, Custovic A, Daley D, de Jongste JC, Del-Rio-Navarro BE, Donohue KM, Duijts L, Eng C, Eriksson JG, Farrall M, Fedorova Y, Feenstra B, Ferreira MA, Australian Asthma Genetics Consortium (AAGC) collaborators, Freidin MB, Gajdos Z, Gauderman J, Gehring U, Geller F, Genuneit J, Gharib SA, Gilliland F, Granell R, Graves PE, Gudbjartsson DF, Haahtela T, Heckbert SR, Heederik D, Heinrich J, Heliövaara M, Henderson J, Himes BE, Hirose H, Hirschhorn JN, Hofman A, Holt P, Hottenga J, Hudson TJ, Hui J, Imboden M, Ivanov V, Jaddoe VWV, James A, Janson C,

- Jarvelin MR, Jarvis D, Jones G, Jonsdottir I, Jousilahti P, Kabesch M, Kahonen M, Kantor DB, Karunas AS, Khusnutdinova E, Koppelman GH, Kozyrskyj AL, Kreiner E, Kubo M, Kumar R, Kumar A, Kuokkanen M, Lahousse L, Laitinen T, Laprise C, Lathrop M, Lau S, Lee YA, Lehtimäki T, Letort S, Levin AM, Li G, Liang L, Loehr LR, London SJ, Loth DW, Manichaikul A, Marenholz I, Martinez FJ, Matheson MC, Mathias RA, Matsumoto K, Mbarek H, McArdle WL, Melbye M, Melen E, Meyers D, Michel S, Mohamdi H, Musk AW, Myers RA, Nieuwenhuis MAE, Noguchi E, O'Connor GT, Ogorodova LM, Palmer CD, Palotie A, Park JE, Pennell CE, Pershagen G, Polonikov A, Postma DS, Probst-Hensch N, Puzyrev VP, Raby BA, Raitakari OT, Ramasamy A, Rich SS, Robertson CF, Romieu I, Salam MT, Salomaa V, Schlunssen V, Scott R, Selivanova PA, Sigsgaard T, Simpson A, Siroux V, Smith LJ, Solodilova M, Standl M, Stefansson K, Strachan DP, Stricker BH, Takahashi A, Thompson PJ, Thorleifsson G, Thorsteinsdottir U, Tiesler CMT, Torgerson DG, Tsunoda T, Uitterlinden AG, van der Valk RJP, Vaysse A, Vedantam S, von Berg A, von Mutius E, Vonk JM, Waage J, Wareham NJ, Weiss ST, White WB, Wickman M, Widen E, Willemsen G, Williams LK, Wouters IM, Yang JJ, Zhao JH, Moffatt MF, Ober C, Nicolae DL. Multiancestry association study identifies new asthma risk loci that colocalize with immune-cell enhancer marks. *Nat Genet.* 2018 Jan;50(1):42-53.
15. Descatha A, Despréaux T, Petit A, Bodin J, Andersen J, Dale A. Development of "MADE", a french job exposure matrix for evaluation of biomechanical exposure (développement d'une matrice emplois-expositions française (« MADE ») pour l'évaluation des contraintes biomécaniques) 2018;30(3):333-337.
16. Elholm G, Schlunssen V, Doekes G, Basinas I, Bolund ACS, Hjort C, Gronager PM, Omland O, Sigsgaard T. High exposure to endotoxin in farming is associated with less new-onset pollen sensitisation. *Occup Environ Med.* 2018 Feb;75(2):139-47.
17. Elholm G, Schlunssen V, Doekes G, Basinas I, Omland O, Gronager PM, Sigsgaard T. Adult farming exposure does not protect against sensitization to the storage mite *lepidoglyphus destructor*. *Allergy.* 2018 Jun 23
18. Gadegaard CA, Andersen LP, Høgh A. Effects of violence prevention behavior on exposure to workplace violence and threats: A follow-up study. *J Interpers Violence.* 2018;33(7):1096-1117.
19. Garde AH, Hansen J, Kolstad HA, Larsen AD, Pedersen J, Petersen JD, Hansen AM. Payroll data based description of working hours in the danish regions. *Chronobiol Int.* 2018 May 15:1-6.
20. Glasscock DJ, Carstensen O, Dalgaard VL. Recovery from work-related stress: A randomized controlled trial of a stress management intervention in a clinical sample. *Int Arch Occup Environ Health.* 2018 Aug;91(6):675-87.
21. Grill M, Nielsen K, Grytnes R, Pousette A, Törner M. The leadership practices of construction site managers and their influence on occupational safety: An observational study of transformational and passive/avoidant leadership. *Constr Manage Econ.* 2018 11/23:1-16.
22. Grove BE, Schougaard LM, Hjollund NH, Ivarsen P. Self-rated health, quality of life and appetite as predictors of initiation of dialysis and mortality in patients with chronic kidney disease stages 4-5: A prospective cohort study. *BMC Res Notes.* 2018 Jun 8;11(1):371,018-3472-9.
23. Grytnes R. Carpenter apprentices handling uncertain and dangerous work tasks. *Ethnos: Journal of Anthropology.* 2018 <http://dx.doi.org/10.1080/00141844.2017.1282972>;83(2):353.
24. Grytnes R, Grill M, Pousette A, Törner M, Nielsen KJ. Apprentice or student? the structures of construction industry vocational education and training in denmark and sweden and their possible consequences for safety learning. *Vocations and Learning.* 2018;11(1):65–87,doi:10.1007/s12186-017-9180-0.
25. Hammer P, Flachs E, Specht I, Pinborg A, Petersen S, Larsen A, Hougaard K, Hansen J, Hansen A, Kolstad H, Garde A, Bonde JP. Night work and hypertensive disorders of pregnancy: A national register-based cohort study. *Scand J Work Environ Health.* 2018 Jul 1;44(4):403-13.
26. Hansen AM, Grynderup MB, Bonde JP, Conway PM, Garde AH, Kaerlev L, Kolstad HA, Mikkelsen S, Rugulies R, Thomsen JF, Willert M, Høgh A. Does workplace bullying affect long-term sickness absence among coworkers? *J Occup Environ Med.* 2018 Feb;60(2):132-7.
27. Hansen GM, Svendsen SW, Brunner I, Nielsen JF. Predicting shoulder function after constraint-induced movement therapy: A retrospective cohort study. *Top Stroke Rehabil.* 2018 May;25(4):281-7.
28. Harma M, Gustavsson P, Kolstad HA. Shift work and cardiovascular disease - do the new studies add to our knowledge? *Scand J Work Environ Health.* 2018 May 1;44(3):225-8.

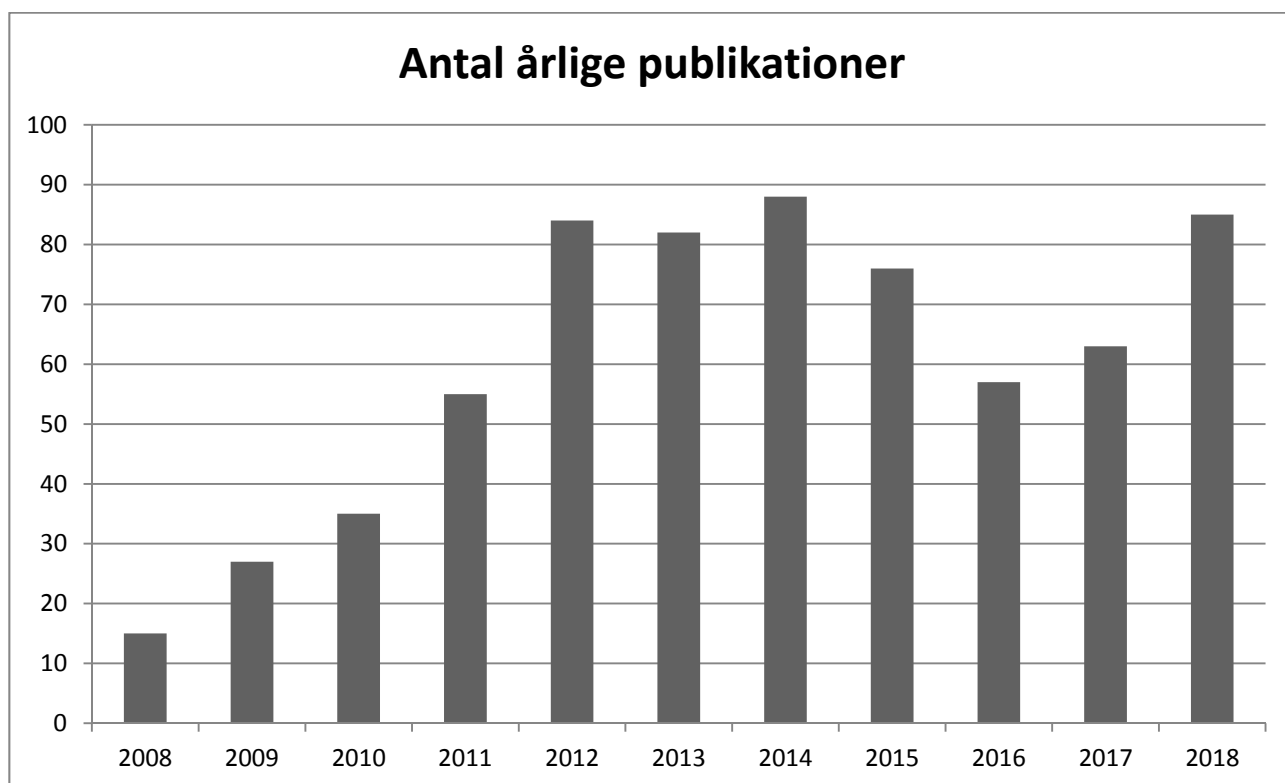
29. Holst G, Thygesen M, Pedersen CB, Peel RG, Brandt J, Christensen JH, Bønløkke JH, Hertel O, Sigsgaard T. Ammonia, ammonium, and the risk of asthma : A register-based case-control study in danish children. *Environmental Epidemiology*. 2018;2(3):e019.
30. IARC Monographs Vol 121 Group. Carcinogenicity of quinoline, styrene, and styrene-7,8-oxide. *Lancet Oncol*. 2018 Apr 18
31. Ingre M, Andersen JH, Mikkelsen S. Re: Re: Effort-reward imbalance at work and incident coronary heart disease. *Epidemiology*. 2018 Jul 25
32. Jakobsen ELT, Biering K, Kaergaard A, Andersen JH. Neck-shoulder pain and work status among former sewing machine operators: A 14-year follow-up study. *J Occup Rehabil*. 2018 Mar;28(1):80-8.
33. Jakobsen ELT, Biering K, Kaergaard A, Dalboge A, Andersen JH. Long-term prognosis for neck-shoulder pain and disorders: A 14-year follow-up study. *Occup Environ Med*. 2018 Feb;75(2):90-7.
34. Janson C, Johannessen A, Franklin K, Svanes C, Schioler L, Malinovsky A, Gislason T, Benediktsdottir B, Schlunssen V, Jogi R, Jarvis D, Lindberg E. Change in the prevalence asthma, rhinitis and respiratory symptom over a 20 year period: Associations to year of birth, life style and sleep related symptoms. *BMC Pulm Med*. 2018 Sep 12;18(1):152,018-0690-9.
35. Jantzen K, Jensen A, Kermanizadeh A, Elholm G, Sigsgaard T, Moller P, Roursgaard M, Loft S. Inhalation of house dust and ozone alters systemic levels of endothelial progenitor cells, oxidative stress, and inflammation in elderly subjects. *Toxicol Sci*. 2018 Jun 1;163(2):353-63.
36. Jarvis D, Newson R, Janson C, Corsico A, Heinrich J, Anto JM, Abramson MJ, Kirsten AM, Zock JP, Bono R, Demoly P, Leynaert B, Raheison C, Pin I, Gislason T, Jogi R, Schlunssen V, Svanes C, Watkins J, Weyler J, Pereira-Vega A, Urrutia I, Gullon JA, Forsberg B, Probst-Hensch N, Boezen HM, Martinez-Moratalla Rovira J, Accordini S, de Marco R, Burney P. Prevalence of asthma-like symptoms with ageing. *Thorax*. 2018 Jan;73(1):37-48.
37. Jogi NO, Svanes C, Siiak SP, Logan E, Holloway JW, Igland J, Johannessen A, Levin M, Real FG, Schlunssen V, Horsnell WGC, Bertelsen RJ. Zoonotic helminth exposure and risk of allergic diseases: A study of two generations in norway. *Clin Exp Allergy*. 2018 Jan;48(1):66-77.
38. Kirkeby L, Frost P, Hansen TB, Svendsen SW. Disability and return to work after MRI on suspicion of scaphoid fracture: Influence of MRI pathology and occupational mechanical exposures. *PLoS One*. 2018 Jun 4;13(6):e0197978.
39. Kjaer ASHK, Rasmussen TA, Hjollund NH, Rodkjaer LO, Storgaard M. Patient-reported outcomes in daily clinical practise in HIV outpatient care. *Int J Infect Dis*. 2018 Apr;69:108-14.
40. Kuiper IN, Svanes C, Benediktsdottir B, Bertelsen RJ, Braback L, Dharmage SC, Holm M, Janson C, Jogi R, Malinovsky A, Matheson M, Moratalla JM, Real FG, Sanchez-Ramos JL, Schlunssen V, Timm S, Johannessen A. Agreement in reporting of asthma by parents or offspring - the RHINESSA generation study. *BMC Pulm Med*. 2018 Jul 27;18(1):122,018-0687-4.
41. Lauridsen HL, Bonløkke JH, Davidsen JR, Eldahl F, Huremovic J, Kruger K, Omland O, Shaker SB, Sherson D. Asbestosis and pleural plaques. *Ugeskr Laeger*. 2018 Jun 18;180(25):V10170773.
42. Le Moual N, Zock JP, Dumas O, Lytras T, Andersson E, Lillienberg L, Schlunssen V, Benke G, Kromhout H. Update of an occupational asthma-specific job exposure matrix to assess exposure to 30 specific agents. *Occup Environ Med*. 2018 Jul;75(7):507-14.
43. Liu X, Agerbo E, Schlunssen V, Wright RJ, Li J, Munk-Olsen T. Maternal asthma severity and control during pregnancy and risk of offspring asthma. *J Allergy Clin Immunol*. 2018 Mar;141(3):886,892.e3.
44. Liu X, Andersen SL, Olsen J, Agerbo E, Schlunssen V, Dharmage SC, Munk-Olsen T. Maternal hypothyroidism in the perinatal period and childhood asthma in the offspring. *Allergy*. 2018 Apr;73(4):932-9.
45. Liu X, Madsen KP, Sejbaek CS, Kolstad HA, Bonde JPE, Olsen J, Hougaard KS, Hansen KS, Andersson NW, Rugulies R, Schlunssen V. Risk of childhood asthma following prenatal exposure to negative life events and job stressors: A nationwide register-based study in denmark. *Scand J Work Environ Health*. 2018 Nov 5
46. Lonnebotn M, Natvig GK, Benediktsdottir B, Burgess JA, Holm M, Jogi R, Lindberg E, Macsali F, Schlunssen V, Skulstad SM, Franklin KA, Vanky E, Gomez Real F. Polycystic ovary syndrome, body mass index and hypertensive disorders in pregnancy. *Pregnancy Hypertens*. 2018 Jan;11:32-7.
47. Lonnebotn M, Svanes C, Igland J, Franklin KA, Accordini S, Benediktsdottir B, Bentouhami H, Blanco JAG, Bono R, Corsico A, Demoly P, Dharmage S, Dorado Arenas S, Garcia J, Heinrich J, Holm M, Janson C, Jarvis D, Leynaert B,

- Martinez-Moratalla J, Nowak D, Pin I, Raheison-Semjen C, Sanchez-Ramos JL, Schlunssen V, Skulstad SM, Dratva J, Gomez Real F. Body silhouettes as a tool to reflect obesity in the past. *PLoS One*. 2018 Apr 25;13(4):e0195697.
48. Loomis D, Guha N, Kogevinas M, Fontana V, Gennaro V, Kolstad HA, McElvenny DM, Sallmen M, Saracci R. Cancer mortality in an international cohort of reinforced plastics workers exposed to styrene: A reanalysis. *Occup Environ Med*. 2018 Apr 17
49. Lytras T, Kogevinas M, Kromhout H, Carsin AE, Anto JM, Bentouhami H, Weyler J, Heinrich J, Nowak D, Urrutia I, Martinez-Moratalla J, Gullon JA, Pereira-Vega A, Raheison-Semjen C, Pin I, Demoly P, Leynaert B, Villani S, Gislason T, Svanes C, Holm M, Forsberg B, Norback D, Mehta AJ, Probst-Hensch N, Benke G, Jogi R, Toren K, Sigsgaard T, Schlunssen V, Olivieri M, Blanc PD, Vermeulen R, Garcia-Aymerich J, Jarvis D, Zock JP. Occupational exposures and 20-year incidence of COPD: The european community respiratory health survey. *Thorax*. 2018 Mar 24
50. Mandrioli D, Schlunssen V, Adam B, Cohen RA, Colosio C, Chen W, Fischer A, Godderis L, Goen T, Ivanov ID, Leppink N, Mandic-Rajcevic S, Masci F, Nemery B, Pega F, Pruss-Ustun A, Sgargi D, Ujita Y, van der Mierden S, Zungu M, Scheepers PTJ. WHO/ILO work-related burden of disease and injury: Protocol for systematic reviews of occupational exposure to dusts and/or fibres and of the effect of occupational exposure to dusts and/or fibres on pneumoconiosis. *Environ Int*. 2018 Oct;119:174-85.
51. Marandi RZ, Madeleine P, Omland Ø, Vuillerme N, Samani A. Reliability of oculometrics during a mentally demanding task in young and old adults. 2018 26 March 2018;6:17500,17500-17517. Available from: 10.1109/ACCESS.2018.2819211
52. Mejdahl CT, Schougaard LM, Hjollund NH, Riiskjaer E, Thorne S, Lomborg K. PRO-based follow-up as a means of self-management support – an interpretive description of the patient perspective. *Journal of Patient-Reported Outcomes*. 2018;2(38)
53. Mejdahl CT, Schougaard LMV, Hjollund NH, Riiskjaer E, Lomborg K. Exploring organisational mechanisms in PRO-based follow-up in routine outpatient care - an interpretive description of the clinician perspective. *BMC Health Serv Res*. 2018 Jul 13;18(1):546,018-3352-y.
54. Mikkelsen S, Andersen JH, Bonde JP, Hansen AM, Kolstad H, Thomsen JF. Letter to the editor: Job strain and clinical depression. *Psychol Med*. 2018 Jan;48(2):347-8.
55. Mikkelsen S, Andersen JH, Ingre M. Re: Effort-reward imbalance at work and incident coronary heart disease. *Epidemiology*. 2018 Jul;29(4):e35.
56. Mindus S, Malinovsky A, Ekerljung L, Forsberg B, Gislason T, Jogi R, Franklin KA, Holm M, Johannessen A, Middelvelde R, Schlunssen V, Svanes C, Toren K, Lindberg E, Janson C. Asthma and COPD overlap (ACO) is related to a high burden of sleep disturbance and respiratory symptoms: Results from the RHINE and swedish GA2LEN surveys. *PLoS One*. 2018 Apr 2;13(4):e0195055.
57. Moll LT, Jensen OK, Schiottz-Christensen B, Stapelfeldt CM, Christiansen DH, Nielsen CV, Labriola M. Return to work in employees on sick leave due to neck or shoulder pain: A randomized clinical trial comparing multidisciplinary and brief intervention with one-year register-based follow-up. *J Occup Rehabil [Internet]*. 2018 Jun;28(2):346-56.
58. Moller AD, Christiansen DH, Bell C, Fredberg U, Vedsted P. 24-hour access outpatient clinic for patients with exacerbation of chronic disease: A before-after cohort study of differences in acute healthcare utilisation. *BMC Health Serv Res [Internet]*. 2018 Aug 28;18(1):663,018-3475-1.
59. Morso L, Schiottz-Christensen B, Sondergaard J, Andersen NV, Pedersen F, Olsen KR, Jensen MS, Hill J, Christiansen DH. The effectiveness of a stratified care model for non-specific low back pain in danish primary care compared to current practice: Study protocol of a randomised controlled trial. *Trials [Internet]*. 2018 Jun 8;19(1):315,018-2685-5.
60. Nielsen HB, Hansen AM, Conway SH, Dyreborg J, Hansen J, Kolstad HA, Larsen AD, Nabe-Nielsen K, Pompeii LA, Garde AH. Short time between shifts and risk of injury among danish hospital workers: A register-based cohort study. *Scand J Work Environ Health*. 2018 Sep 28
61. Nielsen HB, Larsen AD, Dyreborg J, Hansen AM, Pompeii LA, Conway SH, Hansen J, Kolstad HA, Nabe-Nielsen K, Garde AH. Risk of injury after evening and night work - findings from the danish working hour database. *Scand J Work Environ Health*. 2018 May 8
62. Nissen MS, Stokholm ZA, Christensen MS, Schlunssen V, Vestergaard JM, Iversen IB, Kolstad HA. Sinonasal adenocarcinoma following styrene exposure in the reinforced plastics industry. *Occup Environ Med*. 2018 Jun;75(6):412-4.

63. Omland O, Meyer HW, Lauridsen HL, Bonlokke JH, Sherson DL. Work-up of asbestosis and estimation of asbestos exposure in an occupational context. *Ugeskr Laeger*. 2018 May 28;180(22):V10170739.
64. Panou V, Vyberg M, Meristoudis C, Hansen J, Bogsted M, Omland O, Weinreich UM, Roe OD. Non-occupational exposure to asbestos is the main cause of malignant mesothelioma in women in north jutland, denmark. *Scand J Work Environ Health*. 2018 Jul 19
65. Pedersen AHM, Rasmussen K, Grytnes R, Nielsen KJ. Collaboration and patient safety at an emergency department - a qualitative case study. *J Health Organ Manag [Internet]*. 2018 Mar 19;32(1):25-38.
66. Pihl P, Grytnes R, Andersen LPS. Violence prevention in special education schools - an integrated practice? *Res Dev Disabil*. 2018 Jun;77:87-97.
67. Poulsen PH, Biering K, Winding TN, Nohr EA, Andersen JH. How does childhood socioeconomic position affect overweight and obesity in adolescence and early adulthood: A longitudinal study. *BMC Obesity*. 2018:DOI: 10.1186/s40608-018-0210-8.
68. Rasmussen CDN, Hendriksen PR, Svendsen MJ, Ekner D, Hansen K, Sorensen OH, Svendsen SW, van der Beek AJ, Holtermann A. Improving work for the body - a participatory ergonomic intervention aiming at reducing physical exertion and musculoskeletal pain among childcare workers (the TOY-project): Study protocol for a wait-list cluster-randomized controlled trial. *Trials*. 2018 Jul 31;19(1):411,018-2788-z.
69. Rudbeck M, Johansen JP, Omland O. Characteristics of compensation claimants reporting an occupational injury associated with disability benefits in the subsequent year: A follow-up study. *J Occup Environ Med*. 2018 Mar;60(3):279-85.
70. Rudbeck M, Johansen JP, Omland O. A follow-up study on return to work in the year after reporting an occupational injury stratified by outcome of the workers' compensation system. *J Occup Environ Med*. 2018 Jun;60(6):542-7.
71. Schlunssen V. Enzymes in the seafood industry: Time for health studies with high-quality exposure assessment. *Ann Work Expo Health*. 2018 Sep 21
72. Schougaard LMV, de Thurah A, Bech P, Hjollund NH, Christiansen DH. Test-retest reliability and measurement error of the danish WHO-5 well-being index in outpatients with epilepsy. *Health Qual Life Outcomes*. 2018 Sep 6;16(1):175,018-1001-0.
73. Schougaard LMV, de Thurah A, Christiansen DH, Sidenius P, Hjollund NH. Patient-reported outcome (PRO) measure-based algorithm for clinical decision support in epilepsy outpatient follow-up: A test-retest reliability study. *BMJ Open*. 2018 Jul 25;8(7):e021337,2017-021337.
74. Schullehner J, Hansen B, Thygesen M, Pedersen CB, Sigsgaard T. Nitrate in drinking water and colorectal cancer risk: A nationwide population-based cohort study. *Int J Cancer*. 2018 Jul 1;143(1):73-9.
75. Sejbaek CS, Bay H, Larsen AD, Kristensen P, Schlunssen V, Andersen AN, Bonde JP, Juhl M, Hougaard KS. Combined exposure to lifting and psychosocial strain at work and adverse pregnancy outcomes-A study in the danish national birth cohort. *PLoS One*. 2018 Sep 19;13(9):e0201842.
76. Sritharan SS, Frandsen JL, Omland O, Bruun JM. Malignant pleural mesothelioma. *Ugeskr Laeger*. 2018 Apr 9;180(15):V06170439.
77. Stochkendahl MJ, Kjaer P, Hartvigsen J, Kongsted A, Aaboe J, Andersen M, Andersen MO, Fournier G, Hojgaard B, Jensen MB, Jensen LD, Karbo T, Kirkeskov L, Melbye M, Morsel-Carlson L, Nordsteen J, Palsson TS, Rasti Z, Silbye PF, Steiness MZ, Tarp S, Vaagholt M. National clinical guidelines for non-surgical treatment of patients with recent onset low back pain or lumbar radiculopathy. *Eur Spine J*. 2018 Jan;27(1):60-75.
78. Svanes O, Bertelsen RJ, Lygre SHL, Carsin AE, Anto JM, Forsberg B, Garcia-Garcia JM, Gullon JA, Heinrich J, Holm M, Kogevinas M, Urrutia I, Leynaert B, Moratalla JM, Le Moual N, Lytras T, Norback D, Nowak D, Olivieri M, Pin I, Probst-Hensch N, Schlunssen V, Sigsgaard T, Skorge TD, Villani S, Jarvis D, Zock JP, Svanes C. Cleaning at home and at work in relation to lung function decline and airway obstruction. *Am J Respir Crit Care Med*. 2018 May 1;197(9):1157-63.
79. Thurah A, Stengaard-Pedersen K, Axelsen M, Fredberg U, Schougaard L, Hjollund N, Pfeiffer-Jensen M, Laurberg T, Tarp U, Lomborg K, Maribo T. A tele-health follow-up strategy for tight control of disease activity in rheumatoid arthritis. *Arthritis Care Res (Hoboken)*. 2018 doi: 10.1002/acr.23280;70(3):353-360.

80. Traulsen LK, Baelum J, Halling A, Thomsen G, Thilising T, Sherson D, Sigsgaard T, Omland O, Malling T, Skadhauge LR. Risk factors for incident asthma and COPD in a cohort of young adults. *Clin Respir J*. 2018 Mar;12(3):1021-9.
81. Traulsen LK, Halling A, Baelum J, Davidsen JR, Miller M, Omland O, Sherson D, Sigsgaard T, Thilising T, Thomsen G, Skadhauge LR. Determinants of persistent asthma in young adults. *Eur Clin Respir J*. 2018 Jun 5;5(1):1478593.
82. Vestergaard DV, Holst GJ, Basinas I, Elholm G, Schlunssen V, Linneberg A, Santl-Temkiv T, Finster K, Sigsgaard T, Marshall IPG. Pig farmers' homes harbor more diverse airborne bacterial communities than pig stables or suburban homes. *Front Microbiol*. 2018 May 1;9:870.
83. Winding TN, Andersen JH. Somatic complaints in adolescence and labour market participation in young adulthood. *Scand J Public Health*. 2018 May 1:1403494818773515.
84. Zargari Marandi R, Madeleine P, Omland O, Vuillerme N, Samani A. Eye movement characteristics reflected fatigue development in both young and elderly individuals. *Sci Rep*. 2018 Sep 3;8(1):13148,018-31577-1.
85. Zargari Marandi R, Madeleine P, Omland O, Vuillerme N, Samani A. Reliability of oculometrics during a mentally demanding task in young and old adults. *IEEE Access*. 2018;6:17500-17.

Det årlige antal publikationer fra Dansk Ramazzini Center i tidsskrifter med peer review 2008-2018

Bogkapitler

Andersen DR, Jacobsen MJ. Fængselsstudier – forskningsmæssige muligheder og udfordringer for et kriminologisk felt. In: Jacobsen MH, editor. Metoder i Kriminologi, kilder, teknikker og tematikker: Hans Reitzels Forlag; 2018.

Donbæk L J, Voss A, Manniche C, Masić D, Hauge, E M, Johannsen F E. Reumatologi, 4. udgave, FADLs Forlag, København, 2018

Gjellerup P, Christensen K, Kolstad H, Epløv L F, Aldrich P T, Christiansen M S, Knudsen P, Sorgenfrey B, Heunicke K. Et nyt og forbedret arbejdsmiljø. Ekspertudvalget om udredning af arbejdsmiljøindsatsen, København, september 2018

Ph.d. afhandlinger

Sorosh Tabatabaeifar. Karpaltunnelsyndrom som signalsygdom for sundhedsskadelige håndledspåvirkninger

Formål: Studie I: at evaluere medianus nervens påvirkning og efterfølgende bedring efter tre ugers hånd-intensivt sæsonarbejde.

Studie II: at evaluere brugen af incidensrater (IR) af karpaltunnelsyndrom (KTS) som indikatorer for jobgrupper med høje biomekaniske eksponeringer af håndledet.

Studie III: at evaluere arbejdsmæssige biomekaniske eksponeringer og abnorm nerveledning som prognostiske faktorer for symptomer og funktionsnedsættelse hos patienter mistænkt for KTS

Metoder: Studie I var et prospektivt kohorte studie af 11 minkpelsere, som blev fulgt gennem en tre ugers pelsningssæson. Der blev udført nerveledningsundersøgelser (NLU) præ-, midt-, slut- og post-sæson. For at karakterisere opgaven med at pelse mink lavede vi, gennem et helt skift, tekniske målinger af eksponeringer af dominante arm og hånd for 6 arbejdere i dag-skift. Vi målte stillinger og bevægelser af håndledet vha. goniometri og vi målte kraftudfoldelsen i underarmens ekstensormuskler vha. bipolar overflade elektromyografi. Vi plottede z-scores fra NLU for hvert individ for at illustrere ændringerne i nerveledningsparametrene over tid, og brugte parrede t-test til at evaluere intra-individuelle ændringer i nerveledningsparametrene og ændringer i Levine og DASH scores.

Studie II var et nationalt registerbaseret kohortestudie med brug af data fra danske sundheds- og beskæftigelsesregistre, hvori vi fandt førstegangs KTS diagnoser i 2010-2013. For at opnå robuste IR estimater dannede vi først jobgrupper vha. deltagernes job koder (den danske version af International Standard Classification of Occupations fra 2008, DISCO-08): Vi brød nogle af de mere detaljerede kategorier i DISCO-08 ned i kategorier baseret på færre detaljer indenfor den samme eller numerisk tætteste fire-, tre- eller tocifrede DISCO-08 kode. Herefter validerede vi signalværdien af de aldersstandardiserede IR (SIR) op mod eksponeringsestimater fra en eksisterende jobeksponeringsmatrice (JEM). Først kombinerede vi de fire håndledseksponeringsestimater fra JEM'en til en enkelt gennemsnitlig håndleds-load variabel, hvorefter vi plottede håndleds-load variabelen mod SIR.

I studie III udførte vi et prospektivt studie med inklusion af patienter henvist til NLU på mistanke om KTS. Efter NLU gennemgik patienterne en standardiseret klinisk undersøgelse, udfyldte et baseline spørgeskema og fik tilsendt et follow-up spørgeskema efter 9-12 måneder. Deres fagbetegnelse, året inden baseline, blev linket til en JEM for at vurdere arbejdsmæssige biomekaniske eksponeringer. Primære udfald var symptomer og funktionsnedsættelse vurderet ved Levine og DASH spørgeskema. Data blev analyseret ved lineær regression og prævalens af mindste kliniske betydende forskel blev analyseret ved Poissons regression.

Resultater: Studie I viste at tre ugers minkpelsning, der var karakteriseret af at være repetitivt og ikke kraftfuldt,

resulterede i nedsat nerveledning i medianus nerven hos 9 af 11 minkpelsere. Fire minkpelsere opfyldte vores case definition af KTS ved slut-sæson. Ved post-sæson havde ændringerne normaliseret sig.

I studie II fandt vi 4.405 og 7.858 KTS tilfælde blandt hhv. mænd og kvinder, iblandt 4.046.851 og 3.994.987 person-år resulterende i en IR på 10,9 (95% CI 10,6 til 11,2) per 10.000 person-år for mænd og en IR på 19,7 (95% CI 19,2 til 20,1) per 10.000 person-år hos kvinder. Der var en klar sammenhæng mellem højere KTS SIR og højere håndleds-load. Blandt de 361 deltagere i studie III, havde ca. 48% en abnorm NLU hvoraf 55% blev opereret i follow-up perioden. Abnorm NLU var associeret med en mere favorabel prognose sammenlignet med patienter med normal NLU. Patienter med høje arbejdsmæssige håndledseksposeringer oplevede mindre fremgang. Fremgang var også relateret til kirurgisk behandling, specielt hvis NLU var abnorm var fremgangen stor. Blandt dem med normal NLU indikerede data at høje håndledseksposeringer prædikerede kirurgi.

Konklusion: Nedsat ledningsevne i medianus nerven og efterfølgende KTS har en kort induktions-periode og er en potentiel reversibel tilstand (studie I). KTS IR virker til at være en brugbar indikator af jobgrupper med høje biomekaniske håndledseksposeringer (studie II). Hos en patient mistænkt for KTS ses en bedre prognose hvis NLU er abnorm, muligvis pga. øget sandsynlighed for efterfølgende operation. Valget af operativt behandling af KTS baseres nemlig ofte på en abnorm NLU. Dog fandt vi at høje håndledseksposeringer var associeret med dårligere prognose (studie III).

Marie Vestergaard Vad. Predictors of inguinal hernia repair and chronic postoperative pain - impact of occupational mechanical exposures

Projektets formål var at undersøge, om arbejdsmæssige mekaniske eksposeringer øger risikoen for udvikling af lyskebrok og vedholdende smerter efter operation for lyskebrok.

Formålet med de enkelte studier var at undersøge følgende hypoteser: 1) Risikoen for operation for lateralt (men ikke medialt) lyskebrok stiger med stigende arbejdsmæssige mekaniske eksposeringer, specielt stående/gående arbejde, når der tages højde for potentielle confoundere. 2) Risikoen for vedholdende smerter efter operation for lyskebrok stiger med stigende arbejdsmæssige mekaniske eksposeringer. 3)

Baseret på studie II og en prospektiv kohorte af mænd rekrutteret før operation er det muligt at udvikle og validere en prædiktionsmodel, der estimerer risikoen for vedholdende postoperative smerter 6 måneder efter operation.

Materialer og metode: Vi udførte et opfølgingsstudie i Den Muskuloskeletale Forskningsdatabase ved Dansk Ramazzini Center (Studie I), et 6 måneders opfølgingsstudie af erhvervsaktive mænd i Dansk Hernie Database (Studie II), og udviklede og validerede en risikoscore til estimering af risikoen for vedholdende postoperative smerter 6 måneder efter operation (Studie III).

Dansk Hernie Database blev brugt til at identificere operation for lyskebrok som outcome i Studie I og potentielle kirurgiske prognostiske faktorer i studie II-III. Vedholdende postoperative smerter blev defineret som rapportering af NRS-11 ≥ 2 i et spørgeskema 6 måneder efter operation.

Eksposeringsintensitet blev estimeret via en jobeksposeringsmatrice i alle studier med tilføjelse af selvrapporterede estimater i Studie III. I Studie II-III blev selvrapporterede ugentlige arbejdstimer brugt til at justere intensitetsestimaterne.

Data blev analyseret med ikke-justerede, aldersjusterede og multivariable Cox regressionsanalyser, Poisson regression og logistisk regression.

Resultater: En signifikant sammenhæng blev fundet for stående/gående arbejde ≥ 6 timer per dag, hvor vi fandt en 45% stigning for operation for lateralt lyskebrok sammenlignet med stående/gående arbejde < 4 timer per dag (Studie I). Vi fandt en 46% forøget prævalensratio for vedholdende postoperative smerter i gruppen, der løftede > 1000 - 6125 kg (gennemsnit 2300 kg) (Studie II).

Baseret på de ikke-justerede associationer udviklede og validerede vi en prædiktionsmodel med seks variabler og en risikoscore for vedholdende postoperative smerter (Studie III).

Konklusion: Denne ph.d.-afhandling finder en sammenhæng mellem arbejdsmæssige mekaniske eksposeringer og risiko for operation for lateralt lyskebrok og udvikling af vedholdende postoperative smerter.

Dorte Raaby Andersen. Fængselsbetjentes håndtering af følelsesmæssige krav og belastninger i arbejdet

Fængselsbetjente er mere end dobbelt så syge som statens øvrige medarbejdere og deres risiko for nedslidning er fire gange højere end den gennemsnitlige arbejdstagers (Kilde: Fængselsforbundet). Noget af det pres, de oplever, kommer fra de seneste års stigning i antal af volds- og trusselsepisoder.

Men en stor del af presset kommer også fra det daglige arbejde med de indsatte. Et nyt ph.d.-studie viser, hvordan det daglige arbejde i fængslerne kræver et smidigt følelsesarbejde, der har alvorlige konsekvenser, hvis det ikke lykkes. Dorte Raaby Andersen, sociolog og ph.d.-studerende, har via spørgeskema, observationer og interviews med fængselsbetjente i et lukket fængsel undersøgt følelsesmæssige krav og belastninger i deres arbejde. Hun tager bl.a. tre pointer med sig:

1. En fængselsbetjents følelsesarbejde er yderst komplekst

For at kunne udføre det daglige arbejde med de indsatte, skal fængselsbetjenten kunne udvise vrede (uden at miste kontrollen), venlighed (uden at signalere sårbarhed) og agere upåvirket (selvom han altid er på vagt over for den indsatte). Kolleger stiller også følelsesmæssige krav til hinanden. De er hinandens sikkerhed i konfliktsituationer med indsatte, og derfor holder de øje med hinandens følelsesmæssige tilstand. Er han/hun følelsesmæssigt stabil nok, hvis en situation eskalerer? Og hvis ikke, hvordan håndterer jeg det så?

2. Følelshåndtering foregår kollektivt

En fængselsbetjent er dybt afhængig af kollegaerne på afdelingen, når voldsomme situationer skal bearbejdes. F.eks. kan en kollektiv brug af humor vende en tung stemning efter en voldsepisode. Derfor er det meget sårbart, hvis en fængselsbetjent står uden for personalegruppen af den ene eller anden grund, eller hvis rammerne ikke giver mulighed for kollegial sparring og støtte.

3. Følelsesmæssige belastninger er meget andet end vold og trusler

Jobbet kræver, at betjentene hele tiden er på. De skal konstant forholde sig til de indsattes følelser og håndtere de reaktioner, de indsatte følelser skaber i dem. De kan åbne op for en dør, hvor en indsat har gjort skade på sig selv eller springer ud foran dem. De skal også forholde sig til indsatte, der er triste og i sorg uden at blive følelsesmæssigt påvirket af det. De skal også formå at se ud over de /den forbrydelse, den indsatte har begået og håndtere følelser af afsky og væmmelse. Samtidig skal de sørge for at gode relationer til indsatte ikke udvikler sig venskabeligt. Jobbet indebærer således mange flere følelsesmæssige udfordringer end bare at kunne håndtere vold og trusler.

Dorte Raaby Andersen fortæller, at betjentene skal finde en balance, hvor de involverer sig i arbejdet, men samtidig holder distance til de indsatte. Hvis de kommer for tæt på de indsatte, øger det risikoen for, at de brænder ud. Samtidig må distancen heller ikke blive for stor, fordi de så kan opleve sig selv som kyniske og vænne sig til at se lidelse. Faren ved at 'lukke for meget af' overfor sine følelser er, at man ikke kan adskille, hvad man forventes at føle, og det man føler, og det kan resultere i, at man ikke længere kan mærke sig selv.

Det er derfor vigtigt at arbejdspladserne er opmærksomme på, at medarbejderne hverken bliver for involverede, men heller ikke for distancerede i deres arbejde med indsatte. Tid, rammer og mulighed for social støtte kan være med til at sikre, at betjente hverken brænder ud eller bliver kyniske.

Fakta om undersøgelsen

Resultaterne fra ph.d.-studiet er publiceret i tre videnskabelige artikler (en fjerde er på vej) og baserer sig på observationer på to afdelinger i et lukket fængsel i Danmark, dybde-interviews med 16 fængselsbetjente og to spørgeskema-undersøgelser blandt alle fængselsbetjente i Danmark. Undersøgelsen er støttet af Arbejds miljøforskningsfonden.

Læs mere i de videnskabelige artikler:

- Andersen, D.R. et al. (2017): "[Burnout among Danish prison personnel - a question of emotional and quantitative demands](#)" *Scandinavian Journal of Public Health*. Dec;45(8):824-830. doi: 10.1177/1403494817718644. E.pub 2017 Jul 21

- Andersen, D.R. (2016): "[Du skal virkelig have styr på dig selv](#)" - en analyse af fængselsbetjentes følelsesarbejde. *Dansk Sociologi*. Nr. 3-4.
- Andersen, D.R. (2017): "[Det kan æde dig op](#)" - en analyse af følelsesmæssige belastninger i fængselsbetjentes arbejde". *Tidsskrift for Arbejdsliv* 19 (2).
- Andersen, D. R. ""Blødere eller hårdere med årene" - en sociologisk analyse af fængselsbetjentes arbejdsfortællinger" (2018). Artiklen er accepteret og forventes udgivet i *Praktiske Grunde* 2018.

Præsentationer ved videnskabelige konferencer

Andersen JH. Impact of job group on risk of retirement in Denmark 1980-2012- using the Danish Occupational Cohort (DOC*X) database. Symposium, Versailles and St Quentin University (UVSQ), Paris 25-26. April 18.

Andersen DR. "Følelsesmæssige krav i arbejdet", Arbejds miljøforskningsfondens Årskonference. 17. januar 2018

Biering K, Andersen L P S, Høgh A, Andersen JH. Can organizational factors mitigate health consequences following threats and violence at work? Forskningens dag, Hospitalsenheden Vest 22. august 2018

Boudigaard SH, Schlünssen V, Søndergaard K, Olesen AB, Bonde JP, Torén K, Kromhout H, Kolstad H. "Risk of autoimmune rheumatological diseases following occupational exposure to respirable quartz". Poster presentation at the Danish Working Environment Research Fond's annual conference. January 2018

Boudigaard SH, Schlünssen V, Søndergaard K, Olesen AB, Bonde JP, Torén K, Kromhout H, Kolstad H. "Risk of autoimmune rheumatological diseases following occupational exposure to respirable quartz". Poster presentation at Ph.D. day, Aarhus University. January 2018

Boudigaard SH, Schlünssen V, Søndergaard K, Olesen AB, Bonde JP, Torén K, Kromhout H, Kolstad H. "Risk of autoimmune rheumatological diseases following occupational exposure to respirable crystalline silica". Poster presentation; X2018: 9th International Conference on the Science of Exposure Assessment. September 2018

Madsen KP: Parental occupational exposures and offspring asthma and allergies. Rhinessa internationalt projektmøde møde Bergen feb 2018

Bønløkke J, Sigsgaard T, Ebbenhøj N, Carstensen O, Rasmussen K. High prevalences of allergy, asthma, and accidents in the seafood industry in Greenland. IFISH 5, International Fishing Industry Safety and Health Conference, St. John's Canada june 2018

Bønløkke JH, Bang M, Carstensen O, Ebbenhøj N, Jørgensen LH, Omland Ø, Sigsgaard T, Rasmussen K. Serum selenium levels in Greenlandic seafood factory workers. Is there a link with asthma? Oral presentation at 17TH INTERNATIONAL CONGRESS ON CIRCUMPOLAR HEALTH; August 12 - 15, 2018, Copenhagen, Denmark.

Carstensen O. Prevention of occupational farm accidents in Denmark, 2018 Conference International Society for Agricultural Safety and Health, Halifax, Canada, Wednesday, June 27, 2018

Christiansen AC, Carstensen OC, Sommerlund M, Clausen PA, Bønløkke J, Schlünssen V, Ihlo CA, Isaksson M, Christoffersen P, Libak C, Illanes M, Kolstad HA. "Prevention of dermatitis in epoxy exposed lamination workers producing wind turbine blades: An intervention study using fluorescence visualization". Poster presentation; X2018: 9th International Conference on the Science of Exposure Assessment. September 2018

Christiansen A G, Sommerlund M, Clausen P A, Carstensen O, Bønløkke J, Schlünssen V, Ihlo C A, Kolstad H, Isaksson M, Christoffersen P, Pedersen C L. Prevention of dermatitis in epoxy exposed lamination workers producing wind turbine blades: An intervention study using fluorescence visualization X2018: 9th International Conference on the Science of Exposure Assessment, sept 2018

Christiansen D.H. The smallest worthwhile effect of physiotherapy for neck, shoulder and low back pain. Fagkongres for Danske fysioterapeuter maj 2018

Dalgaard V.L. Return to work after work-related stress: A randomized controlled trial of a work-focused cognitive behavioral intervention. Rigshospitalet, Symposium afholdt af Dansk Selskab For Affektive Lidelser, d. 25 maj 2018

Dalgaard SB. Childhood school attendance Near an Asbestos Cement Plant and Adult Mesothelioma Risk. 14.th International Conference of the International Mesothelioma Interest Group, 2-5 May 2018

Grytnes R, Tutt D, Andersen L P S. Collaboration about safety: between facilitating integration and tightening the grip. The 34th ARCOM Conference, Belfast, sept 2018

Hansen M R H, "Pesticider og diabetes" Oplæg ved årsmøde i Sundhedsstyrelsens Rådgivende Videnskabelige Udvalg for Miljø og Sundhed. Tema for møde: Miljøets betydning for diabetes og overvægt. Eigtveds Pakhus, København, 7. juni 2018

Hoegh Poulsen, P; Biering, K; Winding, TN; Nøhr, EA; Andersen, JH. The effect of childhood socioeconomic position on mental health in adolescence and early adulthood: a longitudinal study. PhD Day 2018 Health Aarhus University

Hoegh Poulsen: Psychosocial inequality, insecurity and overweight/obesity in a Danish Youth Cohort. Unit for Biocultural Variation and Obesity Seminar, School of Anthropology and Museum Ethnography, Oxford University. November 15 2018

Holst G. AllergiFrisk2018. Hvordan forebygge udviklingen af allergi – Er løsningen at blive bonde? Oslo den 5. september 2018 kl. 9–16.45, Helsedirektoratet, Oslo

Liu X, Pape K, Sejbæk C S, Kolstad H A, Olsen J, Hougaard K S, Hansen K S, Andersson N W. Rugulies R, Schünssen V. (2018, June) Prenatal exposure to negative life events and job stress and asthma risk. European Respiratory Journal (Conference abstract – ERS 2018)

Larsen K N, Samani A, Bønløkke J H, Omland Ø, Madelaine P. Force Variability and Musculoskeletal Pain in Elderly Manual Workers. 20th Congress of the International Ergonomics Association (IEA 2018). August, 2018. Florence, Italy

Laursen K R, Bønløkke J H, Bilde M, Glasius M, Schünssen V, Bendstrup E, Ravn P, Kjærgaard S K, Sigsgaard T. Passive exposure of COPD patients to e-cigarette vape - a double-blinded exposure chamber study. Poster discussion at 28th ERS International Congress; September 15-19, Paris France.

Pape, K., Sejbæk, C. S., Bay, H., Kolstad, H. A., Olsen, J., Hougaard, K. S., Hansen, K. S., Pedersen, L. R. M., Andersson, N. W., Rugulies, R., Liu, X. & Schünssen, V. (2018, June) Maternal stress at work and in private life during pregnancy and offspring asthma. European Respiratory Journal. Conference abstract – ERS 2018

Pedersen, H.M., Andersen, D.R., Grytnes R. Hvordan kan man samarbejde uden at tale det samme sprog? Poster ved Arbejds miljø forsknings fondens Årskonference, jan 2018

Pedersen, H.M., Andersen, D.R., Tutt, D., Thomsen, T., Grytnes, R. Collaboration between national and international workers in Danish construction. The 9th Nordic Work Life Conference, Oslo, June 2018

Petersen G, Willert M, Eilersen T " Internet-delivered cognitive behavioral intervention for work-related stress", 13th EAOHP conference 5-7 September 2018, Lissabon, Portugal

Timm S: "Asthma and selective migration away from farming environments in a three-generation cohort study". ERS, Paris 15-19 September 2018

Timm S: "Asthma and selective migration away from farming environments in a three-generation cohort study". Ph.d. Day 28. January 2018, Aarhus University

Schlünssen V: Analyses of bacteria and fungi in dust samples. Rhinessa internationalt projektmøde møde Bergen feb 2018

Schlünssen V: Stress and anxiety project. Rhinessa internationalt projektmøde møde Bergen feb 2018

Schlünssen V: Prenatal exposure to negative life events and job stress and risk of asthma. ERS lungekonference Paris September 2018

Schlünssen V: Organic Dust Exposure – Beneficial or Harmful?. ICOH Dublin April 2018

Schlünssen V: Wood dust and health effects. Fortbildung Arbeitsmedizin SUVA Luzern, Schweiz September 2018

Sigsgaard T, Ebbenhøj N, Carstensen O, Rasmussen K, Bønløkke J H. High prevalences of allergy, asthma, and accidents in the seafood industry in Greenland. Oral presentation at IFish 5 -The Fifth International Fishing Industry Safety & Health Conference; June 10–13, 2018, St. John's, NL, Canada.

Timm S: Asthma and selective migration away from farming environments. Rhinessa internasjonalt projektmøde. Bergen feb 2018

Vested A, Schlünssen V, Burdorf A., Andersen JH, Daugaard S, Stokholm Z, Vestergaard JM, and Kolstad HA: A Danish Job Exposure Matrix of daylight exposure, X2018: 9th International Conference on the Science of Exposure Assessment, Manchester UK, September 2018

Vested A (Kolstad H): A quantitative general population job exposure matrix for occupational daytime light. Open DOC*X- Research Seminar, NFA, København, 22. November 2018

Vested A: A quantitative general population job exposure matrix for occupational daytime light. Recent developments of JEMs, seminar, Aarhus University, November 30 2018

Würtz E T, Hansen J, Røe O D, Omland Ø. Environmental childhood asbestos exposure and hematologic malignancies – a Danish register study. Oral presentation at 9th International Conference on Children's Health and the Environment, June 27-29 2018, Hoam Faculty House, Seoul National University, Seoul, Korea.

Würtz E T, Brasch-Andersen C, Steffensen R, Hansen J G, Malling T, Schlünssen V and Omland Ø, Occupational COPD and smoking – a matter of inhalation? Thematic Poster at 28th ERS International Congress, September 15-19 2018, Paris, France.

Deltagere ved det 7. årlige Ramazzini Seminar, Sandbjerg Gods, 2018

Hvordan får vi et bedre arbejdsmiljø - hvad virker?

Den danske regering besluttede i marts 2017 at nedsætte et ekspertudvalg, der skal gentænke arbejdsmiljøindsatsen i Danmark. I både Norge og Danmark blev der i 2017 lavet systematiske reviews om virkemidler på arbejdsmiljøområdet.

Nu inviterer Dansk Ramazzini Center til oplæg og debat om virkemidler i arbejdsmiljøet.
Alle er velkomne.

TID OG STED

16. maj 2018, kl. 13.00-16.00

Merete Barker Auditoriet, bygn. 1253
Søauditorierne, Aarhus Universitet
Bartholins Allé 3, 8000 Aarhus C

TILMELDING

Senest 4. maj 2018 til Pia Pedersen: piapeder@rm.dk

Program

- 13.00-13.05 **Velkomst** ved Vivi Schlünssen, Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø og Aarhus Universitet, Dansk Ramazzini Center
- 13.05-13.45 Håkon A. Johannesen, Statens Arbejdsmiljøinsitutt:
Effekten av myndighetstiltak for forebygging av arbeidsrelatert helseskade: en systematisk kunnskapsoppsummering
- 13.45-14.05 Johan Hviid Andersen, Arbejdsmedicin, Hospitalsenheden Vest, Dansk Ramazzini Center:
Systematisk review om effekter af virkemidler på arbejdsmiljøområdet
- 14.05-14.25 Palle Ørbæk, Arbejdstilsynet:
Effekt af tilsynsformer og reaktioner på forekomst af arbejdsulykker
- 14.25-14.55 Kaffepause
- 14.55-15.15 Per Malmros, Arbejds- og Miljømedicinsk Afdeling, Bispebjerg Hospital:
Viden der virker – Arbejdsmiljø fra forskning til handling
- 15.15-15.35 Morten Vejs Willert, Arbejdsmedicin, Aarhus Universitetshospital, Dansk Ramazzini Center:
Forebyggelse af psykiske lidelser – en systematisk litteraturgennemgang
- 15.35-15.55: Anne Saber, Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø:
Beskyttelse af brandmænd mod sod og partikler og risiko for kræft og hjerte-karsygdom
- 15.55-16.00: **Afslutning** ved Henrik Kolstad,
Arbejdsmedicin, Aarhus Universitetshospital, Dansk Ramazzini Center

Forskningsprojekter under udførelse

Rhine: Risikofaktorer for astma blandt voksne

Multicenterstudie med populationsbaserede data med det overordnede formål at se på risikofaktorer for luftvejssygdom og allergi

Samarbejdspartnere: Nordisk Multicenter studie, 7 centre

Christer Janson, Kjell Toren, Thorainn Gislason, Bertil Forsberg, Ernst Omenass, Rain Jögi

AU, Træstøvfonden 462.000

2010-2018

Godt i gang efter skulderoperation: Arbejdsmedicinsk intervention med fokus på belastningstilpasning og sikring af hurtigere og mere varig tilbagevenden til arbejdet efter skulderoperation

I 2010 fik omkring 5000 personer foretaget en pladsgørende skulderoperation. Et studium har vist, at 10% af denne gruppe forlader arbejdsmarkedet før tid pga. helbredsproblemer, hvilket er 10 gange så mange som i den samlede arbejdsstyrke. Det er projektets hovedhypotese, at skulderopererede patienter kan hjælpes hurtigere og mere varigt tilbage til arbejdet gennem en arbejdsmedicinsk intervention med fokus på behovsbestemt tilpasning af skulderbelastningerne i arbejdet. Projektet afprøver en systemiseret arbejdsmedicinsk indsats for patienter, der får foretaget pladsgørende skulderoperation på offentlige sygehuse i Region Midtjylland. Målgruppen er skulderopererede patienter, der fortsat har problemer med at klare arbejdet efter operationen. Det er målet at vurdere, om den arbejdsmedicinske indsats har positiv indflydelse på arbejdsevne, skuldersymptomer og tilfredshed efter tre, 12 og 24 måneder. De økonomiske omkostninger for at opnå en evt. positiv effekt vil også blive beregnet.

Projektdeltagere: Linda Christie Andrea, Poul Frost, Susanne Svendsen

Bevilling: Arbejds miljø forskningsfonden: 1,2 mio.

2013-2018

Rhinessa: Trans-generational study of asthma, allergy and inflammatory bowel disease.

Formålet med Rhinessa er at undersøge, hvad eksponeringer tidligt i livet betyder for lungesygdom og andre kroniske sygdomme senere i livet.

Samarbejdspartnere: Internationalt multicenterstudie, 12 centre

Projektdeltagere: Cecilie Svanes, Shyamali Dharmage, Julia, Randi Bertelsen, Rain Jögi, Bryndis Benediktsdottir, Iannart Brabäck, Jesus M Moratalla, Jose I Sanches, Mathias Holm, Christer Janson

Bevillinger: Træstøvsfonden 250.000 kr. AU Ph.D. stipendiat 1,6 mill. kr.

2013-2021

Vold og trusler på arbejdspladsen: En follow-up undersøgelse af de kort- og langsigtede helbredsmæssige og organisatoriske konsekvenser og de beskyttende faktorer på arbejdspladsen

Internationale såvel som nationale undersøgelser har vist, at mange medarbejdere er udsat for vold og trusler, specielt i brancher, hvor medarbejderen har en tæt kontakt til udadreagerende borgere.

Konsekvenserne for medarbejdernes helbred kan være alvorlige, men der mangler viden om i, hvilket omfang medarbejderne risikerer at udvikle en psykisk lidelse som PTSD og depression efter at have været udsat for vold og trusler på arbejdet, og i hvilket omfang medarbejderne benytter sundhedsydelse som lægebesøg og medicinforbrug. Endvidere mangler også viden om, hvorvidt de ansattes erhvervsevne kan være påvirket på både på kortere og længere sigt i sygemeldinger samt decideret udstødelse fra arbejdsmarkedet. Der mangler ligeledes viden om, hvordan vold og trusler kan forebygges via et godt psykisk arbejdsmiljø, og der mangler ligeledes viden om, hvordan helbredskonsekvenserne kan forebygges, både hvad angår faktorer hos den enkelte, blandt kollegerne og på ledelsesniveau. På baggrund af en eksisterende kohorte og en ny dataindsamling i 2014 er det formålet med dette projekt: At identificere de kort- og langsigtede konsekvenser af vold og trusler på arbejdet målt på medarbejdernes helbred, sygemeldingshistorik, relation til arbejdspladsen, arbejdsmarkedstilnytning. At identificere beskyttende faktorer på det individuelle og organisatoriske niveau i forhold til, at medarbejderne bliver udsat for vold og trusler. At identificere beskyttende faktorer på det individuelle og organisatoriske niveau i forhold til, at medarbejderne udvikler negative helbredskonsekvenser, hvis de udsættes for vold og trusler. At udvikle konkrete anbefalinger til arbejdsmiljøgrupperne på højrisikoarbejdspladser i forhold til at håndtere vold og trusler.

Projektdeltagere: Lars Peter Andersen, Karin Biering

Bevilling: Arbejds miljø forskningsfonden: 3,0 mio.

2013-2018

Dansk Arbejdsmiljø kohorte, Danish Occupational Cohort, DOC-X

Projektets overordnede formål er at etablere en åben, international forskningsressource på arbejdsmiljøområdet for at fremme tids- og kosteffektive undersøgelser af arbejdsmiljø, helbred og arbejdsmarkedstilknytning og for at samle arbejdsmiljøforskningen indenfor forskellige områder. Der vil blive etableret en landsdækkende kohorte omfattende alle erhvervsaktive personer i Danmark 1964-2012 med validerede data om fag og branche gennem livet. Der vil blive udviklet jobeksponeringsmatricer vedrørende psykosociale, biomekaniske, fysiske og kemiske erhvervmæssige eksponeringer, som kobles til kohorten. Anvendeligheden af disse oplysninger vil blive illustreret ved at undersøge, hvordan forskellige arbejdsmiljøpåvirkninger er forbundet med risiko for depression, muskelskeletlidelse, hjertekarsygdom, lungesygdomme og kræft. Dette er et samarbejdsprojekt, som ledes fra Arbejdsmedicinsk Klinik på Bispebjerg Hospital. Dansk Ramazzini Center deltager med udvikling af jobeksponeringsmatricer indenfor det ergonomiske område, støv, støj og lys. Der vil blive udført undersøgelser af kronisk obstruktiv lungesygdom, bevægeapparatlidelser og depressioner.

Projektdeltagere: Poul Frost, Annett Dalbøge, Stine Daugaard, Anne Vested, Zara Stokholm, Susanne Wulf Svendsen, Johan Hvid Andersen, Vivi Schlünssen, Henrik Kolstad.

Projektleder: Jens Peter Bonde, Arbejdsmedicinsk Klinik, Bispebjerg Hospital

Bevilling: Arbejdsmiljøforskningsfonden: 861.727.

2014-2018

PUSAM – Projekt om Unge, Sårbarhed, Arbejdsmiljø og Marginalisering

Projektet undersøger individuelle, socioøkonomiske og arbejdsmiljørelaterede faktorer betydning for såvel en positiv 'entrée' på arbejdsmarkedet såvel som en stabil arbejdsmarkedstilknytning som 27-28 årig baseret på spørgeskemaer og registeroplysninger vedr. 20-årige i det tidligere Ringkøbing Amt i 2004 og opfølgning fra spørgeskemabesvarelser i 2011, hvor de unge er 27/28 år samt registeroplysninger fra 2004/2014. Projektet indeholder en metodeudvikling vedr. definitioner og afgrænsning af begreberne 'stabil arbejdsmarkedstilknytning' og 'positiv entrée' på arbejdsmarkedet. Projektet identificerer arbejdsmiljøfaktorer af betydning for succesfuld integration af unge på danske arbejdspladser. Herunder indkredses højrisikopopulationer identificeret ud fra hvilke individuelle faktorer, der øger den enkelte medarbejders sårbarhed ved indtrædelse i arbejdslivet. Herved skabes der viden om, hvilke forhold det på arbejdspladsniveau er vigtigt at fokusere på, når nye, unge medarbejdere skal indsluses på arbejdsmarkedet.

Projektdeltagere: Johan Hviid Andersen, Trine Nøhr Winding, Thomas Lund, Mette Jørgine Kirkeby

Bevilling: Arbejdsmiljøforskningsfonden: 4,0 mio.

2014-2019

DNMARK

Nitrat som årsag til luft og drikkevandsforurening og helbredseffekter

Samarbejdspartnere: CIRRAU

Partnere: Carsten Bøcker, Ole Hertel, Birgitte Guldborg, Søren Munch

Funding: Innovationsstyrelsen 550.000

2014-2019

Karpaltunnelsyndrom som signalsygdom for håndledsskadelige påvirkninger

Projektets formål er 1) at evaluere anvendeligheden af karpaltunnelsyndrom (KTS) som signalsygdom for sundhedsskadelige håndledspåvirkninger, 2) at vurdere om sæsonbetonet håndintensivt arbejde er forbundet med påvirkning af N. medianus, 3) at vurdere om det er muligt at fastlægge sikkert niveau for håndledsbelastende arbejde og 4) undersøge arbejdsmæssige mekaniske eksponeringers af hånd/underarm for prognosen af KTS.

Projektdeltagere: Sorosh Tabatabaeifar, Arbejdsmedicinsk Klinik, Aarhus, Susanne Wulff Svendsen, Arbejdsmedicinsk Klinik, Regionshospital Herning, Birger Johnsen og Anders Fuglsang-Frederiksen, Neurofysiologisk afd., Aarhus Universitetshospital, Nørrebrogade, Gert-Åke Hansson, Arbets- och Miljömedicin, Lunds Universitet og Poul Frost.

Bevilling: Arbejdsmiljøforskningsfonden: beløb mangler.

2014-2018

Prædiktorer for lyskebrokoperation og kronisk postoperativ smerte – betydningen af arbejdsrelaterede mekaniske påvirkninger

Projektets formål er at undersøge 1) om stående/gående arbejde medfører øget risiko for fremkost at lyskebrok blandt mænd og 2) om arbejdsrelaterede mekaniske påvirkninger forværrer prognosen med hensyn til smerter efter operation for lyskebrok.

Projektdeltagere: Marie Vestergaard Vad, Arbejdsmedicinsk Klinik, Aarhus, Susanne Wulff Svendsen,

Arbejdsmedicinsk Klinik, Hospitalsenheden Vest, Regionshospitalet Herning, Professor Jacob Rosenberg, Gastroenheden, Kirurgisk Sektion, Herlev Hospital og Poul Frost.
Bevilling: Arbejds miljøforskningsfonden: beløb mangler
2015-2018

Be ready: Indeklima og komfort i forbindelse med renovering af boliger

Samarbejdspartnere: Ingeniørskolen Alexandra Institutet
Partnere: Steffen Petersen, Mia Kruse Rasmussen
Funding: EU + RD + MBBL: 3 mio.
2015-2019

Nordic Welfair

Luftforurening og helbredseffekter i lav-eksponeringsom
Samarbejdspartnere: DCE CIRRAU + S, N, SF, Is
Partnere: Jørgen Brandt, Ole Hertel, Carsten Bøcker + Udenlandske institutioner
Funding: NordForsk: 950.000
2015-2019

Working hours, health, wellbeing and participation into working life, the WOW-project.

Det overordnede formål med projektet er at udvikle evidensbaserede modeller over løsninger relateret til arbejdstid, som kan understøtte helbredet, velvære og arbejdsdeltagelse i de nordiske lande. Der vil særligt blive fokuseret på kvinder og den ældre del af arbejdsstyrken, som ofte har særlige udfordringer mht. arbejdstider. Projektet er et nordisk samarbejdsprojekt, som ledes af det Finske Arbejds miljø Institut i Helsinki. Arbejdsmedicinsk Klinik på Aarhus Universitetshospital deltager med analyser af risiko for kræftsygdomme og hjertekarsygdom blandt skifteholdsarbejdere. Denne del af projektet udføres som registerstudie baseret på Dansk Arbejdstids Database og diverse nationale helbredsregistre.

Projektdeltagere: Anne Vested, Henrik Kolstad, Mikko Härmä, Det Finske Arbejds miljø Institut, projektleder og Helene Garde, NFA, koordinator for den danske del af projektet.

Bevilling: NordForsk: 338.400.
2015-2019

Aldring og fysisk betonet arbejde

Formål: Ved hjælp af undersøgelser baseret på registre, spørgeskema, af lunger og muskler samt interview, vil vi kortlægge aldringens betydning for evnen til at fastholde et håndværksarbejde. Vi vil også prøve at finde ud af, hvorfor nogle ældre håndværkere forlader deres arbejde og andre bliver ved. Resultaterne kan give os viden om, hvad den ældre håndværker kan klare og hvad årsagerne er til, at nogle bliver ved og andre ikke. Endvidere vil resultaterne kunne sige os noget om, hvordan arbejdet skal indrettes for at den 69 årige håndværker også kan være på arbejds-markedet.

Deltagere: Øyvind Omland, professor overlæge PhD, AMK, Aalborg Universitetshospital, Jakob Bønløkke, afdelingslæge PhD, AMK, Aalborg Universitetshospital, Kirsten Fonager, overlæge PhD, Socialmedicinsk Enhed, Aalborg Universitetshospital, Pascal Madeleine, professor PhD, Dr.Scient. Institut for Medicin og Sundhedsteknologi, Aalborg Universitet, Henrik Bøggild, lektor PhD, Institut for Medicin og Sundhedsteknologi, Aalborg Universitet, Claus Dalsgaard Hansen, adjunkt PhD, Institut for Sociologi og Socialt Arbejde, Aalborg Universitet, Tine Mechlenborg Kristiansen, adjunkt PhD, Institut for Medicin og Sundhedsteknologi Aalborg Universitet, Johan Hviid Andersen, professor overlæge PhD, AMK, Hospitalsenheden Vest, Regionshospitalet, Herning.

Bevilling: Arbejds miljøforskningsfonden: 3.5 mio.
2015-2018

Lyskebrok og kroniske smerter efter operation for lyskebrok – betydning af fysiske påvirkninger i arbejdet

Projektets formål er at undersøge, om fysiske påvirkninger i arbejdet øger risikoen for udvikling af lyskebrok og kroniske smerter efter operation for lyskebrok. Lyskebrok er den hyppigste operation blandt mænd i den erhvervsaktive alder og forårsager kroniske smerter for op til 10% af de opererede i flere år efter operationen. Hvis der findes en sammenhæng mellem daglige løfte-aktiviteter og stående/gående arbejde og risikoen for operation for lyskebrok, vil der specielt indenfor brancher som industri og bygge- og anlæg være et stort forebyggelsespotential. Viser det sig, at fysiske påvirkninger i arbejdet øger risikoen for kroniske smerter efter operation for lyskebrok, vil midlertidige modifikationer af udvalgte arbejdsfunktioner muligvis reducere problemet.

Projektdeltagere: Marie Vad, Susanne Svendsen, Poul Frost
Bevilling: Arbejds miljøforskningsfonden: 3,5 mio.
2015-2018

Stratificeret behandling i primær sektor til patienter med uspecifikke lænderygsmærter: et randomiseret interventionsstudie

Ondt i ryggen er fortsat en betydelig global udfordring, og på verdensplan årsag til flest år levet med funktionsnedsættelse. Indsatser der bygger på stratificeret behandling, dvs. gruppering af rygpatienter med dertil hørende målrettet behandling, har i de senere år vundet frem. Studier fra England har vist at stratificeringsmodellen "the STarT Back Tool" (SBT) virker bedre end vanlig behandling, og tillige er billigere. SBT er et kort patientspørgeskema, som inddeler patienter i tre grupper efter risiko for kronisitet. Til hver gruppe tilbydes målrettet behandling. Tilgangen har vist sig effektiv i engelsk primærsektor - men det er essentielt at teste om dette også er tilfældet, indenfor rammen af tværsektorielle rygforløbsprogrammer i Danmark. Projektet vil undersøge om en stratificeret rygbehandlingsmodel baseret på SBT, udført indenfor rammerne af de regionale forløbsprogrammer er mere effektiv end vanlig praksis. I alt 662 patienter med uspecifikke lænderygsmærter henvist til fysioterapi af egen læge forventes inkluderet. Patienterne randomiseres - enten til den stratificerede model (gruppering vha SBT og målrettet subgruppe behandling), eller vanlig praksis.

Projektdeltagere: Lars Morsø, Center for Kvalitet, Region Syddanmark; David Høyrup Christiansen, Arbejdsmedicin, Universitets klinik, Hospitalsenheden Vest; Jens Søndergaard, Forskningsenheden for Almen Praksis, Institut for Sundhedstjenesteforskning, SDU; Berit Schøiitz-Christensen, Rygcenter Syddanmark og Ole Kudsk Jensen, Rygcenter Silkeborg

Bevillinger: Praksisforskningsfonden Region Midtjylland: 274.200, Region Syddanmarks Forskningspulje 559.000, Gigtforenings Forskningsfond: 100.000
2015-2018

Effekten af holdbaseret genoptræning til borger med skulderlidelser: Et randomiseret kontrolleret interventionsstudie

Degenerative skulderlidelser er hyppigt forekommende i den danske befolkning og ofte årsag til nedsat funktionsevne og sygefravær. Kliniske retningslinjer på skulderområdet anbefaler at fysioterapeutisk øvelsestræning indgår som led i både konservative og postoperative behandlings-forløb. En nylig systematisk oversigtsartikel peger på, at holdbaseret genoptræning ved lænderyg-smerter, urininkontinens og efter knæ- og hoftealloplastik operation er lige så effektiv som individuel genoptræning. Hvorvidt disse resultater kan overføres til andre lidelser på genop-træningsområdet, såsom skulderlidelser er ikke undersøgt. I årene fremover vil der være fokus på sundhedsøkonomi og fordeling af ressourcer med øgede krav i forhold til mere evidensbaseret praksis. Derfor bliver det mere og mere relevant, at ressourcer inden genoptræningsområdet udnyttes så effektivt som muligt, således at bedst mulig behandling ydes til borgerne, samtidig med at de øgede krav om effektivisering opfyldes. Projektet har til formål at undersøge effekten af holdbaseret genoptræning sammenlignet med individuel genoptræning eller selvtræning hos borger med degenerative skulderlidelser henvist til et kommunalt genoptræningsforløb. Projektet er et kontrolleret randomiseret forsøg, hvor i alt 180 borger henvist til genoptræning i 6 kommuner i Region Midtjylland (Vestklyngen) forventes at deltage.

Projektdeltagere: David Høyrup Christiansen Arbejdsmedicin – Universitets Klinik, Hospitalsenhed Vest, 6 Ledende terapeuter i Herning, Holstebro, Ringkøbing-Skjern, Struer, Lemvig og Ikast-Brande kommune

Bevillinger: Praksisfonden, Danske Fysioterapeuter 291.490 kr. Folkesundhed i Midten, Region Midtjylland 100.000 kr. Sundhedsafdelingerne i Herning, Holstebro, Ringkøbing-Skjern, Struer, Lemvig og Ikast-Brande kommune: 160.000.
2016-2018

Klinik relevant behandlingseffekt af fysioterapi ved nakke-, skulder- og lændesmerter: Et benefit-harm-trade off studie

Effekten af fysioterapeutisk intervention (manuel terapi og øvelsestræning) i behandlingen af patienter med nakke, skulder og lændesmerter er dokumenteret i randomiserede kontrollerede studier. Men hvorvidt den observerede behandlingseffekt er af klinisk relevans er fortsat et diskussionsemne. Hidtil har denne vurdering været baseret på statistiske metoder og kliniske antagelser. Ved benefit-harm-trade metoden afvejes størrelsen på den opnåede behandlingseffekt, også i forhold til økonomiske omkostninger, mulige bivirkninger og ulemper ved behandlingen af patienter, som efterfølgende skal modtage behandlingen. At undersøge og sammenligne klinisk relevant behandlingseffekt af fysioterapi ved nakke-, skulder- og lændesmerter. Undersøgelsen forventes at inkludere 180 patienter henvist af praktiserende læge til fysioterapeutisk behandling på grund af nakke-, skulder- eller lændesmerter.

Projektdeltagere: David Høyrup Christiansen Arbejdsmedicin – Universitets Klinik, Hospitalsenhed Vest og Nils-Bo de Vos Andersen, Afdelingen for Nære Sundhedstilbud, Kvalitet og lægemidler, Region Midtjylland

Bevillinger: Praksisforskningsfonden Region Midtjylland: 590.000 kr., Gigtforeningen: 54.000 kr.
2016-2018

Samarbejde om sikkerhed: Differentieret opfattelse af sikkerhed i byggebranchen

Det overordnede formål med projektet er at undersøge forskellige professionsgruppers opfattelse af sikkerhed i byggeriet, herunder forklaringer på ulykker og risikopfattelse, og at belyse hvilken betydning disse forskelle har for samarbejde om sikkerhed og sundhed på byggepladsen. Projektet udvikler på denne baggrund et dialogværktøj, der kan implementeres i eksempelvis tavlemøder og som dermed kan bidrage til et forbedret samarbejde om sikkerhed og sundhed på byggepladsen.

Projektets resultater udvikles i et dialogværktøj, der anskueliggør forskellige professioners sikkerhedsopfattelser. Dialogværktøjet, der bygger på viden om de forskellige sikkerhedsopfattelser, kan dermed bruges som udgangspunkt for undervisning/kurser til formænd og ledere, samt udmøntes ved eksempelvis tavlemøder eller byggemøder. Projektet bidrager med ny viden om professionsgruppers sikkerhedsopfattelser, som potentielt kan betyde styrkelse af samarbejdet om sikkerhed.

Projektdeltagere: Lars Peter Andersen, Regine Grytnes

Bevilling: Arbejdsmiljøforskningsfonden: 2,2 mio.

2016-2018

Udforskning af arbejdsmiljø og muskuloskeletalt helbred med brug af Den Muskuloskeletale Forskningsdatabase ved Dansk Ramazzini Center

Dette projekt udforsker sammenhænge mellem arbejdsmiljø og muskuloskeletalt helbred med brug af Den Muskuloskeletale Forskningsdatabase ved Dansk Ramazzini Center. Aktuelt rummer forskningsdatabasen spørgeskemadata for 39.590 personer, der har deltaget i ni tidligere arbejds-medicinske studier af bl.a. håndværksmæssigt og industrielt arbejde, rengøringsarbejde og arbejde i plejesektoren. Databasen indeholder selvrapporterede oplysninger om blandt andet smerter, livsstilsforhold og psykosocialt arbejdsmiljø og kan kobles med registerdata vedrørende helbredsforhold og erhvervstilknytning. Dermed giver databasen enestående muligheder for omkostningseffektive forløbsstudier inden for den biopsykosociale referenceramme. Projektet belyser følgende hypoteser: Igangsættelse af en arbejdsskadesag forringer i sig selv ikke den erhvervmæssige prognose efter operation for ryglidelser, karpaltunnelsyndrom og skuldersygdom. De forskningsresultater, der tyder på dette, kan i stedet forklares med, at sandsynligheden for anmeldelse af en arbejdsskade er forøget blandt personer, der er erhvervstruede ('omvendt årsagssammenhæng'). Håndledsbelastende arbejde er forbundet med forøget risiko for karpaltunnel-syndrom og operation herfor, og sandsynligheden for en stabil tilknytning til arbejdsmarkedet efter operation falder med omfanget af håndledsbelastende arbejde. Incidensen af operationer for diskusprolaps og andre ryglidelser stiger med de samlede løftemængder over en årrække (nedslidning), og kombinationen af rygsmerter og rygbelastende arbejde er forbundet med en særlig forøget risiko for senere operation i ryggen. Hvis hypotesen bekræftes, vil vi afdække, hvor meget man kan løfte per dag hen over en årrække, før risikoen for sygdom med behov for operation øges. Sandsynligheden for en stabil tilknytning til arbejdsmarkedet efter operation for diskusprolaps og andre ryglidelser falder med de samlede daglige løftemængder i arbejdet. Belastende psykosociale arbejdsforhold (høje krav i kombination med lav indflydelse; lav social støtte) spiller også en negativ rolle for prognosen.

Projektdeltagere: Susanne Svendsen, Johan Hviid Andersen, Poul Frost, Lone Donbæk Jensen, Jane F. Thomsen

Bevilling: Arbejdsmiljøforskningsfonden: 1,2 mio.

2016-18

Skulder-Caféen': Begrænsning af skulderbelastende arbejde hos personer med skulderproblemer

Når personer med skulderbelastende arbejde får skulderproblemer, har de øget risiko for langvarige forløb med sygemelding, operation og førtidspension. Sundhedsstyrelsen anbefaler, at man nedsætter høje skulderbelastninger og forsøger fysioterapi med træning, før operation evt. overvejes. For at få hjælp til dette må personer med skulderproblemer i dag opsøge flere fagpersoner, fx fysioterapeuter, læger og jobcentrenes jobkonsulenter. I dette projekt afprøver vi en ny indsats, 'Skulder-Caféen', der på tre café-aftener tilbyder undersøgelse af skulderen, træningsvejledning og arbejdsmiljørådgivning som en samlet pakke. Imellem café-aftenerne kan en arbejdsmiljørådgiver besøge arbejdspladsen for at finde konkrete løsninger. Effekten af café-indsatsen vurderes ved at sammenligne med en individuel kontrolindsats, der omfatter rådgivning om træning og tilpasning af skulderbelastende arbejde. Indsatserne tilbydes efter lodtrækning på virksomhedsniveau inden for industri, håndværk og service. Skulderbelastninger i arbejdet måles med teknisk udstyr, og omfanget af skulderproblemer bedømmes med spørgeskema. Ca. 250 personer forventes at deltage i indsatserne. Projektet omfatter to sammenvævede dele: Et netop igangsat ph.d.-forløb med fokus på træningsindsatsen og et postdoc-forløb med fokus på skulderbelastninger i arbejdet. Bevillingen fra fonden ønskes anvendt til lønmidler, der vil sikre indledende analyser af skulderstillinger og -bevægelser i post doc-forløbet. Projektet udføres i et samarbejde mellem de arbejdsmedicinske klinikker i Herning og Århus og Center for Planlagt Kirurgi, Regionshospitalet Silkeborg. Perspektivet er, at der findes frem til en model, der effektivt kan forebygge, at skulderproblemer blandt personer med skulderbelastende arbejde bliver kroniske med dårlig funktion af skulderen, operation, sygefravær og udstødning fra arbejdsmarkedet.

Projektdeltagere: Annett Dalbøge Andersen, Poul Frost, Susanne Wulff Svendsen
Bevilling: Arbejdsmiljøforskningsfonden: beløb mangler
2016-2019

Arbejdsmiljø og helbred i fiskeindustri og fiskeri i Grønland

I de 2 største producerende erhverv fiskeri og fiskeindustri foreligger der ingen videnskabelige undersøgelser, ud over en mindre undersøgelse af allergi i seafood industrien. Der eksisterer ingen undersøgelser af arbejdsrelateret bevægeapparatsygdom og arbejdsulykker i Grønland. Antallet af anmeldte arbejdsulykker i fiskeri har varieret mellem 0 og 8 per år. Antallet af anmeldte erhvervs-sygdomme de sidste 5 år har i gennemsnit per år været 6 fra industrien samlet og 4 fra fiskeriet. Formentlig afspejler dette en betydelig underanmeldelse. Undersøgelsens overordnede formål er at belyse arbejdsmiljøproblemer i den grønlandske fiskeri og fiskeindustri. De specifikke formål omhandler kortlægning af: - Typer og omfang af erhvervs-sygdomme med fokus på allergiske sygdomme i hud og luftveje samt bevægeapparatslidelser. - Eksponeringer indenfor bevægeapparatet, hud og luftveje mhp. årsagsrelation for arbejdsbetingede lidelser samt forebyggelse på arbejdspladserne og viden til myndighedernes prioritering. - Omfang og typer af arbejdsulykker og risikovurdering i arbejdsmiljøet. Designet er en spørgeskema-/interview- og klinisk baseret tværnsitsundersøgelse af samlet 1½ års varighed. Undersøgelsen omfatter virksomhederne Royal Greenland og Polar Seafood, som tilsammen har langt hovedparten af fiskeindustrien og fiskeriflåden bortset fra mindre kuttere. Undersøgelsespopulationen i industrien omfatter alle medarbejdere i produktionen på de 3 største fabrikker samt 3 bygder beliggende langs vestkysten af Grønland. Desuden inkluderes de største trawlere, som har fulde fabriksfaciliteter om bord, omfattende de 15-18 mand, der arbejder på dækket og i fabrikken under dæk. Den samlede population vil være på ca. 350 personer. Der udføres personbårne eksponeringsundersøgelser vedrørende de eksponeringer, der er relevante mhp. at vurdere risikofaktorer for hud- og luftvejsallergi, bevægeapparatsygdomme og arbejdsulykker. Et struktureret lægeligt interview vil omfatte risikofaktorer og helbredsudfald vedr. alle de involverede problemstillinger. Klinisk lægeundersøgelse vil omfatte allergiske sygdomme i hud og luftveje samt øvre bevægeapparatsygdom. Undersøgelsen gennemføres af 4 danske arbejdsmedicinere og 4 grønlandske og danske lægestuderende.

Forskergruppe: Kurt Rasmussen speciallæge, lektor, phd. AMK Herning, Niels Ebbehøj, overlæge, dr. med., AMK, Bispebjerg, Torben Sigsgaard, læge, professor, ph.d., Sektion for miljø, arbejde og sygdom, Institut for Folkesundhed, Århus Universitet, Jakob Bønløkke, overlæge, lektor, ph.d., AMK Aalborg
Finansiering fra Grønlandske kilder samt arbejdsmiljøforskningsfonden Beløb mangler
2016-2018

Integreret voldsforebyggelse – Et randomiseret kontrolleret interventionsstudie til forebyggelse af vold og trusler i psykiatrien og kriminalforsorgen

Projektet har disse formål: Udvikle konkrete redskaber til kortlægning af forebyggelsespraksis ift. vold og trusler. Afprøve Integreret Voldsforebyggelse (IV) på arbejdspladser i psykiatrien og i kriminalforsorgen. Vurdere effekten af IV på virksomhedernes forebyggelsesklime og på hyppighed af vold og trusler i et randomiseret stepped-wedged design. Undersøge om implementering af interventionen har betydning for effekterne. Undersøge hvordan forudsætninger og kontekst har betydning for en vellykket implementeringsproces (Ph.d.-projekt). Omsætte projektets instrumenter og resultater til konkrete praksisrettede redskaber, der kan anvendes til systematisk forebyggelse på arbejdspladser med høj risiko for vold og trusler. Da psykiatrien og kriminalforsorgen har særlig høj risiko for vold og trusler, vil disse to brancher deltage i projektet. I hovedprojektet gennemføres IV på 16 arbejdspladser, hvor de deltagende arbejdspladser randomiseres til 4 igangsættelsestidspunkter (dvs. 4 arbejdspladser igangsættes samtidig). Interventionen varer i alt 6 måneder fordelt på 3 måneders intensivfase (med involvering fra projektgruppen) og 3 måneders implementeringsfase (uden involvering fra projektgruppen). Når intensivfasen afsluttes for en gruppe arbejdspladser, igangsættes interventionen for den næste gruppe. Arbejdspladserne fungerer som kontrolgruppe, indtil interventionen igangsættes. Første fase i interventionen er en identifikationsfase, hvor forebyggelsespraksis kortlægges (med spørgeskema, audits og fokusgrupper). Anden fase i interventionen er en problemløsningsfase, som indledes med et ledelsesseminar og et medarbejderseminar. Efterfølgende pågår en kontinuerlig cyklus af dataindsamling, analyse, handling og evaluering af fremskridtene i forhold til løsningen af de afdækkede problemer i hhv. ledelsesgruppen og arbejdsmiljøorganisationen samt i det daglige samarbejde mellem ansatte og nærmeste leder. Tredje fase er en kulturændringsproces som er gensidigt afhængig med problemløsningsprocessen. Igennem problemløsningsprocessen skabes der kulturændringer i form af øget tillid, øget involvering og øget grad af gensidighed mellem ansatte og ledelse. Kulturændringsprocessen skaber motivation for at fortsætte problemløsningsprocessen, hvorved der skabes en positiv cirkel.

Projektdeltagere: Lars Peter Andersen, Dorte R. Andersen, Helene Meldgaard, Sofie Jaspers, Iben Carlsen, Birgit Aust
Bevilling: Arbejdsmiljøforskningsfonden: 5,2 mio.
2016-2019

Social ulighed under opvækst og betydningen heraf for mentalt helbred og overvægt i ungdom og tidlig voksenliv

At undersøge, hvordan de socioøkonomiske vilkår i aldersintervallerne 0-8 år og 9-15 år relaterer sig til unges selvrapporterede sociale, psykologiske, og helbredsmæssige faktorer ved hhv. 15, 18 og 21 år.

At undersøge betydningen af lav socioøkonomisk status under opvækst for sammenhænge mellem sociale, psykologiske og helbredsmæssige faktorer i 15-18 års alderen og risikoen for udvikling af dårligt mentalt helbred ved 21 år. At undersøge betydningen af lav socioøkonomisk status under opvækst for sammenhænge mellem sociale, psykologiske og helbredsmæssige faktorer i 15-18 års alderen og risikoen for udvikling af overvægt ved 21 år. Studierne i dette ph.d.-projekt baseres på kohorten VestLiv, som er et longitudinelt epidemiologisk studie af en ungdomsårgang født i 1989 (N=3681). Ved første undersøgelse i 2004 havde de unge bopæl i det tidligere Ringkøbing Amt. Der anvendes spørgeskemadata indsamlet i hhv. 2004, 2007 og 2010. Spørgeskemadata suppleres med bl.a. registeroplysninger om årlig husstandsindkomst, forældres uddannelsesniveau og arbejdsmarkedstilknøytning. Der er forskningsmæssig enighed om, at socioøkonomiske faktorer har betydning for børn og unges mentale og fysiske helbred. De bagvedliggende årsager til f.eks. overvægt er dog delvist ukendte. Nyere teorier tyder på, at svær overvægt blandt voksne kan være en reaktion på utryghed og ulighed af bl.a. økonomisk, social eller psykologisk karakter. Samfundsstudier i USA har f.eks. kunnet påvise, at der i stater med en lav grad af økonomisk tryghed findes en højere forekomst af svær overvægt i befolkningen.

Ph.d.-projekt: Per Høgh Poulsen

Bevilling: Herning Kommune og Karen Elise Jensen Fond: 1,8 mill.

2016-2020

Stress faktorer på arbejde og i privatliv hos gravide kvinder: Betydning for astma og andre allergiske sygdomme hos børnene

Hovedformålet med dette projekt er at forebygge allergiske sygdomme hos børn som følge af arbejdsstress hos deres mor under graviditeten. Konkret undersøger vi kombinationseffekter af arbejdsstress og stress i privatlivet tidligt i livet og udvikling af allergiske lidelser.

Samarbejdspartnere: NFA, Aarhus Universitet, Bispebjerg Hospital, Gentofte Hospital, Melbourne University Australia, Mount Sinai Hospital New York US, Haugeland Hospital Bergen, Norge, Uppsala Hospital Sverige

Projektdeltagere: Kathrine Pape, Camilla Sandal Sejbæk, Xiaoqin Liu, Hans Bay, Henrik Albert Kolstad, Jens Peter Ellekilde Bonde, Jørn Olsen, Kirsten Skamstrup Hansen, Line Rosendahl Meldgaard Pedersen, Niklas Worm Andersson, Ann Dyrborg Larsen, Reiner Rugulies, Karin Sørig Hougaard, Vivi Schlünssen, Shyamali Dharmage, Rosalind Wright, Cecilie Svanes, Christer Janson

Bevillinger: Arbejdsmiljøforskningsfonden 3 mill. kr.

Aarhus Universitet 500.000 kr.

2016-2020

Vold, trusler og chikane mod lærere i Folkeskolen

Vold, trusler og chikane mod lærere er et stigende problem på de danske skoler, hvilket bekræftes af forskellige undersøgelser. Der er en sammenhæng mellem vold og trusler mod lærerne og øget rapportering af psykiske symptomer som frustration, vrede, angst, tristhed, træthed, hovedpine og irritabilitet og øget risiko for jobskifte eller tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet. Samtidig er der studier, der viser, at arbejdsmiljøet og ledelsens forebyggende indsats reducerer risikoen for at vold og trusler rettet mod ansatte opstår. Dette er dog sparsomt undersøgt. Der er derfor brug for videnskabelige undersøgelser om omfanget og typen af vold, trusler og chikane, og hvorvidt faktorer i arbejdsmiljøet og et godt forebyggelsesklime kan mindske risikoen for vold og trusler mod lærere. Ligeledes mangler der studier med fokus på, hvordan vold, trusler og chikane påvirker lærernes mentale helbred og engagement, og hvilke forhold på arbejdspladsen, der kan mindske de helbredsmæssige risici. Samlet mangler der viden, der kan pege på konkrete forebyggelsestiltag på danske skoler i forhold til vold, trusler og chikane. På den baggrund har dette projekt til formål at: Undersøge hyppigheden af vold, trusler og chikane rettet mod lærere på skoler. Identificere risiko- og beskyttende faktorer i arbejdsmiljøet i forhold til vold, trusler og chikane. Analysere sammenhængen mellem vold, trusler og chikane og lærernes mentale helbred og engagement i arbejdet. Identificere beskyttende faktorer i arbejdsmiljøet i forhold til lærernes mentale helbred og engagement i arbejdet efter eksponering for vold, trusler og chikane. Udarbejde vejledninger til forebyggende indsatser til skoleledere, skolebestyrelser, og arbejdsmiljøorganisationer på baggrund af projektets resultater.

Projektdeltagere: AMK Herning

Bevilling: Arbejdsmiljøforskningsfonden: 3,0 mio.

2017-2020

Social ulighed og utryghed og udvikling af kardiovaskulære og metaboliske risikomarkører hos unge voksne

Formål: Hvilke psykosociale faktorer i ungdommen er medierende faktorer for socioøkonomisk status' betydning for kardiovaskulære risikomarkører hos unge voksne. Betydningen af social ulighed og utryghed hos unge for udviklingen af overvægt over en 12-årig periode. Kan mestringsstrategier (coping) hos unge forebygge udviklingen af kardiovaskulære og metaboliske risikofaktorer hos unge voksne. Projektet udnytter en eksisterende kohorte af alle 14/15-årige født i det tidligere Ringkjøbing Amt i 1989 som er fulgt med spørgeskemaer og registre i 2004, 2007 og 2010. I dette projekt følges de op som 27/28-årige med et nyt spørgeskema og der udvælges 300 til kliniske undersøgelser af risikomarkører for hjerte-karsygdom og stofskiftelidelser, specielt med fokus på kardiovaskulære risikofaktorer og overvægt. Projektets fokus er på psykosociale faktorerens betydning for hjerte-kar sygdom og overvægt, og specielt på hvilke psykosociale faktorer som har potentiel indflydelse på den velkendte sammenhæng mellem social ulighed, hjerte-karsygdomme og overvægt. Projektet anvender selvrapporterede data fra de unge og deres forældre, og der er endvidere en lang række registervariable knyttet til projektet, f.eks. karakterer ved folkeskolens afgangseksamen, omfanget af overførselsindkomster, som de unge og deres forældre har oppebåret igennem årene samt oplysninger om medicinforbrug, uddannelse, indkomst, civilstand og bopæl. I undersøgelsen vil 300 af deltagerne blive tilbudt kliniske undersøgelser med henblik på tidlige risikomarkører for hjerte-karsygdom og stofskiftelidelser og muligheder for tidligere forebyggelse af disse folkesygdomme.

Projektdeltagere: Johan Hviid Andersen, Trine Nøhr Winding, Mia Klinkvort Kempel

Bevilling: Karen Elise Jensen Fond: 3. mio., Region Midt Forskningsfond: 933.000

2017-2020

Pårørendeinddragelse i de akutte ambulante patientforløb

Projektet undersøger, hvordan pårørende til akutte patienter aktuelt inddrages i patienternes forløb. Ud fra denne viden udvikler og afprøver projektdeltagerne midlertidige indsatser (prøvehandling), hvor pårørende inddrages i akutte ambulante patientforløb på måder, som styrker sårbare patienters sundhedsforståelse og aktive deltagelse i forløbet.

Projektleder: Susanne Nissen Sagoo

Projektdeltagere: Akutafdelingen i Herning samt Herning og Holstebro kommuner.

Bevilling: Forsknings- og udviklingsfonden: 1 mio.

2017-2021

Samarbejde og sikkerhedspraksis på flersprogede byggepladser

Projektstitel: "Samarbejde, kommunikation og sikkerhedspraksis blandt danskere og udlændinge i bygge- og anlægsbranchen". Et forskningsprojekt om arbejdsmiljøet på byggearbejdspladser med multinational arbejdsstyrke.

Formål: Projektets overordnede formål er at belyse, hvordan forholdet mellem danske og udenlandske arbejdstagere påvirker arbejdsmiljø og sikkerhed på arbejdspladsen. Der fokuseres på arbejdspladser inden for bygge- og anlægsbranchen, som har en høj ulykkesforekomst, og hvor udenlandsk arbejdskraft er hyppigt anvendt. Projektet har et forebyggende sigte, da det vil identificere muligheder for at forbedre kommunikation og samarbejde, som kan fremme integration og inklusion i byggebranchen.

Metode: Projektet anvender interviews og deltager observation som metode, og følger både danske og udenlandske sjak i deres daglige arbejde for at observere risikoadfærd og sikkerhedspraksis, social interaktion og kommunikationsformer. Dette vil ske på to forskellige byggepladser, hvor to forskere følger arbejdspladsen i en otte-måneders-periode.

Feltstudierne følges op af interviews og indsamling af viden om forholdet mellem danske og udenlandske arbejdstagere i Danmark.

Deltagere: Projektet gennemføres på to store danske byggepladser hvor både danskere og udlændinge arbejder.

Bevilling: Projektet støttes af Arbejdsmiljøforskningsfonden og gennemføres i samarbejde med Aalborg Universitet og University of Reading, England, 2016-2018.

Projektdeltagere: Regine Grytnes, Helene Meldgaard Pedersen, Dorte Raabye Andersen

Senfølger efter elulykker

Formålet med denne undersøgelse er at kortlægge omfanget og alvorligheden af senfølger efter elulykker. Det gøres gennem to undersøgelser, der supplerer hinanden:

En retrospektiv registerbaseret matched kohorte undersøgelse, der har til formål at undersøge varige følger, sygdom, sundhedsforbrug og erhvervsprognose efter elulykker.

En prospektiv kohorteundersøgelse, der har til formål at undersøge hyppigheden og karakteren af elulykker blandt elektrikere, samt heraf følgende udvikling af symptomer og sygdomme.

Der findes meget få opfølgingsstudier og case-kontrol studier af følger efter elulykker, der kan bekræfte fundene i de foreliggende case- og patientopgørelser. Den mangelfulde viden skyldes formentlig, at patienter med ukarakteristiske symptomer er vanskelige at gøre op, bl.a. fordi de spreder sig ud over forskellige medicinske specialer.

Projektdeltagere: AMK Herning
Bevilling: Arbejdsmiljøforskningsfonden: 3,0 mio.
2017-20.

Den interaktive patientstue

Et projekt der gennemføres i samarbejde med Fødeafdelingen i Hospitalsenheden Vest og UC Syd, Esbjerg med fokus blandt andet på arbejdsmiljøet og personalets oplevelser af nye føderum. Der er bevilget opstartsmidler gennem foreningen MTIC, via finansiering fra til projektet Circular Co-Creation der i innovativt samarbejde mellem institutioner udvikler og tester nye koncepter, løsninger, service eller en prototyper til sundhedsvæsenet og deres betydning for patienter og personale.

Bevilling: Region Midtjylland og EU's strukturfond: 90.000.
Projektdeltagere: Regine Grytnes, Helene Meldgaard Pedersen
2017-2018

PEXADU: Pesticide Exposure, Asthma and Diabetes in Uganda

Formålet med PEXADU er at undersøge den mulige sammenhæng mellem eksponering for specifikke pesticider, nedsat lungefunktion og forhøjet blodsukker/diabetes. Projektet udføres som et korttids-kohortestudium blandt ugandiske småbønder fra september 2018 til februar 2019.

Samarbejdspartnere: AU, NFA, OUH, Steno Diabetes Center Aarhus, Makerere University School of Public Health, Uganda National Association of Community and Occupational Health, Swiss Federal Institute of Aquatic Science and Technology, Institute of Biogeochemistry and Pollutant Dynamics (CHN, Zürich), Utrecht University.

Projektdeltagere: Martin Rune Hassan Hansen, Vivi Schlünssen, Erik Jørs, Anelli Sandbæk, Daniel Sekabojja, John Ssempebwa, Ruth Mubeezi, Philipp Staudacher, Samuel Fuhrmann.

Bevillinger: AU Ph.d. stipendiat 1.6 millioner kr. Underskudsgaranti til driftsomkostninger 727.000 kr. fra NFA.
2017-2020

Tværorganisatorisk intervention mod stress (bevilget Juni 2018).

Projektets formål er at gennemføre og evaluere en intervention til organisatorisk stressforebyggelse. Hovedparten af stressforebyggende interventioner på arbejdspladsen fokuserer på individrettede tiltag på trods af, at forskningen fremhæver vigtigheden af en partcipatorisk tilgang og inddragelse af de forskellige ledelseslag i organisationen. Virksomheden Novo Nordisk har udviklet og afprøvet en organisatorisk intervention til forebyggelse af stress, som netop baserer sig på disse anbefalinger, og ud fra virksomhedens interne evaluering synes interventionen at have været en succes. Interventionen bygger bl.a. på identificering af problemområder og løsningsforslag gennem medarbejderinddragende dialogmøder faciliteret af teamlederen. Problemområder og løsningsforslag, der rækker ud over deltagerens beføjelser viderefremmes til næste ledelsesniveau. På hvert ledelsesniveau diskuteres problemområder og løsningsforslag, og de der ikke kan løses på ét ledelsesniveau eskaleres videre til næste, og der igangsættes tiltag. Effekten af interventionen evalueres både kvantitativt gennem et interrupted time series design og kvalitativt gennem interviews og observationer.

Projektdeltagere: AMK Herning
Bevilling: Arbejdsmiljøforskningsfonden: 2,1 mio..
2018-2021

Projekt om drypvis sygefravær i fire store organisationer

Drypvis sygefravær opleves i den organisatoriske hverdag som et stort problem for den daglige drift både for ledere og medarbejdere. Drypvist sygefravær er forskningsmæssigt et underbelyst fænomen, og derfor benytter projekt et mixed methods explorativt design. Formålet er at afdække mønstre og undersøge forklaringer på gentagne kortvarige episoder med sygefravær (drypvis sygefravær) i fire store danske organisationer (Siemens, Danfoss, Odense kommune og Kriminalforsorgen) mhp. at udvikle konkrete guidelines til ledere/organisationer, som kan hjælpe dem til at håndtere denne type sygefravær mere hensigtsmæssigt.

Projektdeltagere: AMK Herning
Bevilling: Arbejdsmiljøforskningsfonden: 2,6 mio.
2018-2021

MSB-KULTUR. Muskel- og skeletbesvær: Har kulturen på arbejdspladsen betydning?

Formålet med projektet er, at undersøge, hvordan arbejdspladsens kultur påvirker håndteringen af muskel- og skeletbesvær (MSB-kulturen), og hvilken betydning MSB-kulturen har for arbejdsevne og sygefravær i brancher med høje fysiske arbejdskrav. En afklaring af MSB-kulturens betydning vil give mulighed for at igangsætte nye typer af forebyggelsesaktiviteter i arbejdsmiljøet.

Projektet gennemføres som et mixed-methods-studie, hvor kvantitative metoder (spørgeskema) og kvalitativ metode (observation og interview) kombineres. Herved undersøges MSB-kulturen på både institutionelt niveau (politikker, retningslinjer og introduktionsprogrammer), relationelt niveau (medarbejdernes arbejdspraksis og interaktioner med hinanden) og individniveau (holdninger og opfattelser blandt medarbejderne). Undersøgelsen udføres blandt ansatte i 2 brancher med høje fysiske arbejdskrav: slagteriarbejdere og ansatte i plejesektoren. Tilsagn om deltagelse er opnået fra Danish Crown, Tican og Ringkøbing-Skjern Kommune. I alt ca. 4-4500 medarbejdere forventes at deltage i spørgeskemaundersøgelsen. Ud fra analyse af spørgeskemabesvarelserne inddeles arbejdsenheder i hhv. høj og lav forekomst af nedsat arbejdsevne og sygefravær pga. MSB. På baggrund af dette udvælges arbejdsenheder med forskellig profil til dybdegående kvalitative undersøgelser bestående af observation samt interview med ledere og medarbejdere. Dette vil bidrage til en forståelse af MSB-kulturen, og afklare de forhold og detaljer i kulturen, som har betydning for, hvordan medarbejderne oplever og håndterer MSB.

Projektdeltagere: AMK Herning

Bevilling: Arbejdsmiljøforskningsfonden: 3 mio.

2018-2021

Forebyggelse af autoimmune sygdomme i hud, lunger, kar og led forårsaget af kvartseksposering

Systemisk sklerodermi, leddegigt, systemisk lupus erythematosus og småkarsvaskulitis er autoimmune sygdomme, som angriber hud, lunger, kar, led og andre organer. Sygdommene medfører ofte uarbejdsdygtighed, invaliditet og øget dødelighed. Der er stigende dokumentation for at indånding af kvartsstøv kan sætte disse autoimmune sygdomme i gang. I Danmark er 60.000 personer, svarende til 2 % af arbejdsstyrken, udsat for betydende mængder luftbåret kvartsstøv på arbejdet og samlet har et langt større antal været udsat i løbet af deres erhvervskarriere. Beskæftigede indenfor industri, bygge og anlæg er særligt udsatte. I de senere år er der i Danmark anerkendt flere tilfælde af systemisk sklerodermi som erhvervssygdom. Ansøgerne har for Arbejdsskadestyrelsen og Erhvervssygdomsudvalget udarbejdet en udredning om erhvervsmæssig udsættelse for kvarts og autoimmune sygdomme. Den viste øget risiko for de fire autoimmune sygdomme ved udsættelse for kvarts. Der er kun udført få undersøgelser med kvantitative oplysninger om kvartseksposeringens omfang og derfor er der begrænset viden om eksponeringsrespons-sammenhænge og tærskelværdier. Da udsættelse for kvarts er uundgåelig i mange fag, er afdækning af tærskelværdier, som adskiller trygge fra risikable eksponeringsniveauer samt fastlæggelse af grænseværdier, en forudsætning for rationel forebyggelse. Hovedformålet med dette projekt er at forebygge autoimmune sygdomme i hud, lunger, kar og led forårsaget af udsættelse for kvarts på arbejdet. Der er tre specifikke delmål: At undersøge om der er årsagssammenhæng mellem udsættelse for kvartsstøv på arbejdet og systemisk sklerodermi, leddegigt, systemisk lupus erythematosus og småkars vaskulitis. At beskrive eksponeringsrespons-sammenhæng mellem udsættelse for kvartsstøv på arbejdet og disse autoimmune sygdomme samt afdække eventuelle tærskelværdier. At undersøge hvilke arbejdsforhold indenfor en række fag og brancher som medfører udsættelse for høje niveauer af kvartsstøv i dagens Danmark. Projektet har de bedste muligheder for at besvare disse forskningsspørgsmål gennem en kombination af omfattende, allerede tilgængelige data, nye danske målinger af kvartseksposering og et stærkt internationalt forskningssamarbejde. Grundpillerne er erhvervshistorieregisteret over alle erhvervsaktive i Danmark siden 1964, som er etableret hos Danmarks Statistik med finansiering fra Arbejdsmiljøforskningsfonden, unikke registeroplysninger om autoimmune sygdomme siden 1977, en velafprøvet job eksponeringsmatrice for luftbåret kvarts samt nye målinger af kvartseksposering, som sikrer at resultaterne bliver direkte anvendelige i det forebyggende arbejde på arbejdspladserne. Projektdeltagere: Signe Hjuler Boudigaard, Henrik Kolstad, Vivi Schlünssen, Klaus Søndergård, Anne Braae Olesen, Jens Peter Bonde, Hans Kromhout, Kjell Torén.

Bevilling: Arbejdsmiljøforskningsfonden: 3.150.545 kr.

2017-2020

Sikkert arbejde med epoxy – kan visualisering reducere hudkontakten og risikoen for eksem?

Epoxy har egenskaber, som gør det særdeles velegnet til fremstilling af vindmøllevinger og en række andre komposit-produkter. I Danmark, som er internationalt ledende indenfor vindmølleindustrien, arbejder mange mennesker med epoxy. Der er ikke præcise opgørelser over, hvor mange virksomheder, der anvender epoxy, men i 2015 gennemgik ca. 10.000 kursister epoxy-uddannelsen. Epoxy er en hyppig årsag til eksem. 10-15 % af arbejdsrelaterede kontakteksem skyldes epoxy og i 2016 blev der anmeldt 99 hudsygdomme forårsaget af epoxy. Vindmøllebranchen er en branche, hvor der anvendes meget epoxy og er også den branche, hvorfra der er mange anmeldelser af arbejdsskader relateret til epoxy. I kompositindustrien har der i mange år været arbejdet intensivt med uddannelse, nye arbejdsprocedurer, brug af værnemidler og udvikling af sikrere produkter. På trods af dette, er det stadig for mange, som får epoxyeksem. Vi vil gerne undersøge, om en visualisering af hudkontakt med epoxy kan reducere risikoen for hudeksponering, epoxysensibilisering og eksem. Vi vil gennemføre en randomiseret, kontrolleret interventionsundersøgelse blandt 500 ansatte i to store vindmøllevirksomheder. Vi vil tilføje en fluorescerende tracer til epoxy, så den bliver selvlysende. Derved kan hud-eksponering synliggøres ved hjælp af en UV-lyskilde. Halvdelen af medarbejderne randomiseres til

visualisering af hudeksponering (interventions-gruppen). Den anden halvdel af de ansatte (kontrolgruppen) får ikke mulighed for denne visualisering. Hypotesen er, at visualiseringen vil medføre forbedrede arbejdsgange og undgåelse af epoxyeksponering. Derudover vil vi belyse, hvilke arbejdsgange og processer der er risikofyldte ved arbejde med epoxy. Vi vil ved start og follow-up desuden lappeteste og undersøge medarbejderne for eksem. Projektet udføres i et tæt samarbejde med vindmølle-virksomhederne, hvormed visualiserings-metoden kan implementeres i deres daglige arbejdsgange. Fremover vil denne kunne bidrage til et sundt og sikkert arbejdsmiljø - ikke kun i kompositindustrien. Projektdeltagere: Alexandra Golabek Christiansen, Vivi Schlünssen, Mette Sommerlund, Ole Carstensen, Per Axel Clausen, Jakob Bønløkke, Marlene Isaksson, Pia Christoffersen, Christian Libak Pedersen, Charlotte Amalie Ihlo, Henrik Kolstad
Bevilling: Arbejdsmiljøforskningsfonden: 3.399.035 kr.
2018-2021

Tabel 1. Ph.d.studerende fordelt efter år for indskrivning og forsvar

År for indskrivning	År for forsvar											I gang	Total
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018		
2005	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
2006	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2
2007	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2
2008	0	0	0	0	1	2	0	0	0	0	0	0	3
2009	0	1	0	0	1	4	1	2	0	0	0	0	9
2010	0	0	0	0	0	2	3	1	0	2	0	0	8
2011	0	0	0	0	0	0	2	1	1	1	0	0	5
2012	0	0	0	0	0	0	0	1	2	2	1	1	7
2013	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2014	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	2	5
2015	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
2016	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2
2017	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	6
2018	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	3
Total	1	2	2	2	2	8	6	5	3	6	3	15	55

Tabel 2. Forskningsårsstuderende fordelt efter år for indskrivning og forsvar

Årstal indskrevet	Årstal forsvar												
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	I gang	Total
2005	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2006	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2007	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
2008	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
2009	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2010	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2
2011	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	2
2012	0	0	0	0	0	4	0	0	0	0	0	0	4
2013	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	2
2014	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
2015	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	3
2016	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
2017	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2018	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Total	0	3	0	2	2	5	2	0	3	1	0	0	18

Tabel 3. Igangværende ph.d. projekter 2018

Navn	Projekttitle	Hovedvejleder	Afdeling	Indskrivnings dato	Fond
Birgith Engelst Grove	Anvendelse af patientens egne oplysninger (PRO) til ambulant opfølgning hos patienter med kronisk nedsat nyrefunktion	Niels Henrik Hjøllund	AMK-Herning	01sep2018	Karen Elise Jensens Fond, Trygfonden, Helsefonden
Søren Mose	Trajectories of health care service utilisation in people with musculoskeletal disorders in Denmark	Johan Hviid Andersen	AMK-Herning	01aug2018	VIA University College, Gigtforeningen, NIDO, AMK Herning
Alexandra Golabek Christiansen	Sikkert arbejde med epoxy – kan visualisering reducere hudkontakten og risikoen for eksem?	Henrik Kolstad	AMK-Aarhus	01may2018	AMFF
Signe Hjuler Boudigaard	Forebyggelse af autoimmune sygdomme i lunger, hud, kar og led forårsaget af kvartseksponering i arbejdsmiljøet	Henrik Kolstad	AMK-Aarhus	01sep2017	AMFF
Karin Rosenkilde Laursen	Acute health effects of fine and ultrafine particles in indoor air – A human exposure study among vulnerable population subgroups	Torben Sigsgaard	Miljø, Arbejde og Sundhed, AU	01jun2017	Realdania og AU
Charlotte Gabel	Health effects from dwelling retrofitting projects in Denmark – A real life longitudinal intervention study in an interdisciplinary framework.	Torben Sigsgaard	Miljø, Arbejde og Sundhed, AU	01jun2017	Innovationsfonden og Realdania
Kristoffer Norheim	The effect of aging on psysical performance among elderly manual workers	Pascal Madeleine	AMK-Aalborg og AAU	01mar2017	AMFF
Kathrine Pape	Stress faktorer på arbejde og i privatliv hos gravide kvinder: Betydning for astma og andre allergiske sygdomme hos børnene	Vivi Schlünssen	Miljø, Arbejde og Sundhed, AU	01feb2017	AMFF
Martin Rune Hansen	VEctor Control, Asthma and Diabetes in Uganda (VECADU)	Vivi Schlünssen	Miljø, Arbejde og Sundhed, AU	01feb2017	AU, NFA
Per Høgh Poulsen	The effect of childhood socioeconomic position on mental health and obesity in adolescence and early adulthood	Johan Hvid Andersen	AMK Herning	01may2016	Karen Elise Jensens fond og Herning kommune
Sofie Büneman Dalsgaard	Environmental asbestos exposure in four primary schools in Aalborg, Denmark and cancer in adulthood. An epidemiologically study of pupils born 1940-1970.	Øyvind Omland	AMK Aalborg	01jan2016	Health, AU
Liv Marit Valen Schougaard	Liv efter apopleksi	Niels Henrik Hjøllund	AMK Herning	01sep2015	RM
Signe Timm	Associations of microbial exposure in early life, prior to conception and across generations for the immunoregulatory disorders inflammatory bowel disease, asthma and allergic rhinitis.	Vivi Schlünssen	Miljø, Arbejde og Sundhed, AU	01sep2014	Sektion for Miljø, Arbejde og Sundhed, AU

Mette Jørgine Kirkeby	Unge introduktion på arbejdsmarkedet og arbejdsmarkedstilknøytning - betydningen af sårbarhed, arbejdsmiljø og arbejde-privatliv konflikter.	Johan Hviid Andersen	AMK-Herning	01apr2014	AMFF
Linda Christie Andrea	Impingement-related slder disorders – prognosis and choice of treatment: a prospective cohort study	Susanne Wulff Svendsen	AMK Herning	01aug2012	AMFF

Tabel 4. Afsluttede ph.d.-projekter 2008 – 2018

Navn	Afhandlings titel	Hovedvejleder	Afdeling	Forsvarsdato	Fond
Sorosh Tabatabaeifar	Karpaltunneldryndrom som signalsygdom for sundhedsskadelige håndledspåvirkninger	Poul Frost	AMK-Aarhus	30nov2018	AMFF
Marie Vestergaard Vad	Predictors of inguinal hernia repair and chronic postoperative pain - impact of occupational mechanical exposures	Poul Frost	AMK-Aarhus	29oct2018	AMFF
Dorte Raaby Andersen	Fængselsbetjentes håndtering af følelsesmæssige krav og belastninger i arbejdet	Thomas Lund	AMK Herning	18apr2018	AMFF
Stine Daugaard	Occupational light exposure, melatonin, and vitamin D	Henrik Kolstad	AMK-Aarhus	15dec2017	KI
Pia Viuf Ørby	Cross-Disciplinary studies on pollen in health and environmental sciences	Vivi Schlünssen	Sektion for Miljø, Arbejde og Sundhed, AU	13dec2017	AU
Anita Eskildsen	Work-related stress and cognitive impairments – a longitudinal clinical study	Johan Hviid Andersen	AMK-Herning	05may2017	AMFF
Ligaya Dalgaard	Treating patients on sick leave due to work-related stress – Two randomized controlled trials of a stress management intervention	Johan Hviid Andersen	AMK-Herning	07apr2017	AMFF
Thomas Winther Frederiksen	Occupational Noise Exposure and Individual Risk Factors for Hearing Loss and Tinnitus	Henrik Kolstad	AMK-Aarhus	24mar2017	AMFF
Anneli Clea Bolund	Change in lung function – The impact of organic dust exposure as well as associations with DNA methylation signatures	Vivi Schlünssen	Sektion for Miljø, Arbejde og Sundhed, AU	20jan2017	AU

Mette Skovgaard Christensen	Styrene exposure and cancer risk in reinforced plastics workers – A long-term cohort study	Henrik Kolstad	AMK-Aarhus	02sep2016	AMFF
Mette Lausten Hansen	Sick leave in pregnancy - risk factors and prognosis – Studies among Danish employed women	Cecilia Ramlau-Hansen	AMK-Aarhus	23may2016	Ramazzini, AU
Louise Pape Larsen	Life after Stroke – Self-rated health and return to work in a Danish cohort following stroke	Niels Henrik Hjælland	AMK-Herning	02mar2016	AU
Helene Tilma Vistisen	Short term effects of night shift work on risk of overall breast cancer and breast cancer classified by oestrogen and HER2 receptor status	Henrik Kolstad	AMK-Aarhus	18dec2015	AMFF
Charlotte Rasmussen	Interpersonal behavior and risk of workplace violence and threats	Annie Høegh	AMK-Herning	17nov2015	AMFF
Annett Dalbøge	Occupational cumulative mechanical exposures as risk factors for surgery for subacromial impingement syndrome	Johan Hviid Andersen	AMK-Aarhus	25apr2015	Ramazzini, AMFF, GRASPH, Gigtforeningen, Forsknings-Apparatur-fonden
Else Toft Würtz	Occupational Exposure and COPD – A Danish population-based study	Øyvind Omland	AMK-Aalborg	24mar2015	Region Nordjylland
Tanja Kirkegaard	Stress as a sociocultural phenomenon – Exploring the distributed nature of stress in an organizational context	Svend Brinkmann	AMK-Herning	06jan2015	AMFF
Susanne Lund Kristensen	Reproductive function of young Danish women – Long-term effects of prenatal exposure to persistent environmental pollutants	Erik Ernst	AMK-Aarhus	17nov2014	DSF, Beckett-Fonden, Div. legater og fonde
Birgit Bjerre Høyer	Prenatal exposure to persistent organic pollutants and physical, mental and motor development in young children	Gunnar Toft	AMK-Aarhus	31oct2014	Ramazzini, AU, FP7
David Høyrup Christiansen	Physiotherapy and shoulder surgery – Exercise treatment before and after decompression surgery in patients with subacromial impingement syndrome	Susanne Wulff Svendsen	AMK-Herning	28oct2014	Ramazzini,DSF
Trine Nøhr Winding	The transition from school to work life – Educational attainment and work environment in a Danish youth cohort	Johan Hviid Andersen	AMK-Herning	10oct2014	AMFF

Zara Ann Stokholm	Occupational Noise Exposure, Physiological Stress, and Cardiovascular Health	Henrik Kolstad	AMK-Aarhus	21feb2014	AMFF
Anne Vested	Reproductive health of young Danish men following prenatal exposure to persistent organic pollutants	Gunnar Toft	AMK-Aarhus	29jan2014	FSS
Regine Grytnes	Tryghed i nuet – Arbejdssikkerhed blandt tømrerlærlinge i Danmark	Anne Line Dalsgård	AMK-Herning	22oct2013	AMFF
Matias Grynderup	Psychosocial working conditions, physiological stress, and the risk of depression	Henrik Kolstad	AMK-Aarhus	20aug2013	Ramazzini, Lundbeck A/S
Grethe Elholm	The Effect of Farming Exposure on Allergy and Atopy	Øyvind Omland	Sektion for Miljø, Arbejde og Sundhed, AU	10jul2013	Ramazzini, AU
Simon Grandjean Bamberger	Globalization, pressure to change and psychosocial work environment: the implication of management on mental health	Øyvind Omland	AMK-Aalborg	25jun2013	AMFF
Stine Yde Nielsen	Q fever in pregnancy and fetal health: Epidemiological studies	Niels Henrik Hjøllund	AMK-Herning	21jun2013	Ramazzini, AMFF
Louise Møller Pedersen	Integreret ulykkesforebyggelse, delprojekt C	Peter Nielsen	AMK-Herning	05jun2013	AMFF
Berit Hvass Christensen	Maternal occupational exposure during pregnancy and the risk of allergic disease in the children	Vivi Schlünssen	Sektion for Miljø, Arbejde og Sundhed, AU	03jun2013	AAMF, AU
Karin Bierring	Life after Heart Disease – Patient-reported health measures and prognosis following PCI treatment	Niels Henrik Hjøllund	AMK-Herning	31may2013	AMFF, Hjerteforeningen
Jens Christian Jensen	Predictors of care-seeking in general practice for back pain and upper extremity pain – A Danish population based study	Johan Hviid Andersen	AMK-Herning	09nov2012	AMFF
Morten Søndergaard Jensen	Cryptorchidism in Denmark: Studies of Registry Validity, Disease Etiology, and Timing of Corrective Surgery	Ane Marie Thulstrup	AMK-Aarhus	17aug2012	AU
Ioannis Basinas	Dust and endotoxin exposure in animal farming populations – Formulating the basis for a model-based exposure assessment approach	Torben Sigsgaard	Sektion for Miljø, Arbejde og Sundhed, AU	01nov2011	AU, GRASPH
Morten Willert	Measures against work-related stress – results from a randomized, wait-list controlled trial of a group-based, cognitive behavioural stress management intervention	Ane Marie Thulstrup	AMK-Aarhus	01oct2011	AMFF

Tine Rubak	Cumulative physical exposure in the work environment as a risk factor for primary oostoarthritis leading to total hip replacement	Poul Frost	AMK-Aarhus	28may2010	AMFF
Claus Dalsgaard Hansen	En sociologisk fortælling om sygefravær	Lisbeth B. Knudsen	AMK-Herning	09apr2010	AMFF
Tine Halsen Malling	Glutathione Peroxidase 1 and asthma. A cross-sectional analysis of associations between genetic polymorphism, enzymatic activity, selenium concentration, oxidative stress and inflammatory disease in a population sample	Øyvind Omland	AMK-Aalborg	29jun2009	
Torsten Munch-Hansen	Prevention of Sickness Absence – A study of associations between psychosocial work conditions and health outcomes in a large public services population	Jens Peter Bonde	AMK-Aarhus	12feb2009	AMFF
Søren Rytter	Knee disorders due to kneeling work demands. A study among Danish floor layers	Jens Peter Bonde	AMK-Skive	10oct2008	AMFF

Tabel 5. Afsluttede forskningsårsprojekter 2008 – 2018

Navn	Afhandlingens titel	Hovedvejleder	Afdeling	Forsvarsdato	Fond
Mette Schou Nissen	Sinonasal cancer following occupational styrene exposure: a new signal of human carcinogenesis?	Henrik Kolstad	AMK-Aarhus	27sep2017	FSS
Troels Skou	MSSA og MRSA i Dansk Landbrug i 2008, en del af SUS-projektet	Jakob Bønløkke	Sektion for Miljø, Arbejde og Sundhed, AU	10oct2016	AU
Emma Lise Jacobsen	Neck-shoulder pain and work status	Johan Hviid Andersen	AMK-Herning	05oct2016	AMFF
Christine Cramer Christensen	A long-term follow-up study of interstitial lung diseases among pigeon breeders	Henrik Kolstad	AMK-Aarhus	26feb2016	FSS
Saga Elsie Marinsdatter	Pre-pregnancy BMI and reproductive health of sons and daughters in young adulthood	Cecilia Ramlau-Hansen,	Institut for Folkesundhed, sektion for epidemiologi, AMK Århus	03mar2014	AU
Nina Margrethe Raunkjær	A 7-year follow-up study of occupational noise exposure and the use of antidepressant medicine: a model of long-term stress and depression	Henrik Kolstad	AMK-Aarhus	12sep2014	FSS

Karen Guldbrandsen	Age of menarche and time to pregnancy – a study within the Danish National Birth Cohort	Cecilia Høst Ramlau-Hansen	AMK-Aarhus, Sektion for epidemiologi, AU	13jan2013	FSS
Julie Lyngsø	Menstrual cycle characteristics in European and Inuit women exposed to perfluorinated chemicals	Gunnar Vase Toft	AMK-Aarhus	01aug2013	Health, AU
Martin Rune Hansen	Helbredseffekter af længerevarende pyrethroid-eksponering på bolivianske sprøjtearbejdere involveret i vektorbekæmpelsesprogrammer	Vivi Schlünssen	Sektion for Miljø, Arbejde og Sundhed, AU	30may2013	FSS
Maria Hee Jung Sejersen	Molecular pathogenesis of rotator cuff related shoulder disorders: a methodological study including discovery-based proteomics	Susanne Wulff Svendsen	AMK-Herning	01feb2013	Finansieret af afdelingerne
Tine Sommer	Multi- and single site musculoskeletal pain – prevalence and association to multi- and single-site occupational mechanical exposures and to risk of disability	Susanne Wulff Svendsen	AMK-Herning	12jun2013	KI og AMK-Herning
Marie Louise Hounsgaard	Er mors overvægt under graviditet årsag til ændret alder for pubertetsstart hos sønner?	Cecilia Høst Ramlau-Hansen	AMK-Aarhus	22nov2012	KI
Andreas Ernst	Maternal smoking disturbing pregnancy and reproductive health in daughters	Cecilia Høst Ramlau-Hansen	AMK-Aarhus	31may2012	Lundbeck
Marie Vestergaard Vad	Impact of physical workload on risk of lateral and medial hernia repair: a population-based male cohort study	Susanne Wulff Svendsen	AMK-Aarhus, AMK-Herning	31aug2011	Finansieret af de arbejdsmedicinske klinikker i Herning og Århus
Linn Berger Håkonsen	Vægttab og mandlig reproduktion	Cecilia Høst Ramlau-Hansen	AMK-Aarhus	01feb2011	KI
Pernille Gabel	En registerbaseret undersøgelse af risikoen for kryptorkisme blandt drengbørn, hvis mødre har været udsat for pesticider under graviditeten	Gunnar Toft	AMK-Aarhus	19sep2009	FSS
Jane Lausten Hansen	Spiller amning af drengbørn en rolle for disses frugtbarhed? Et follow-up studie om sammenhængen mellem amning og sædkvalitet	Cecilia Ramlau-Hansen	AMK-Aarhus	31aug2009	FSS
Anneli Clea Bolund	SUS12 lungefunktion i et landligt perspektiv. 15 års follow-up studie af unge danske landmænd	Torben Sigsgaard	Sektion for Miljø, Arbejde og Sundhed, AU	20jan2009	AU

